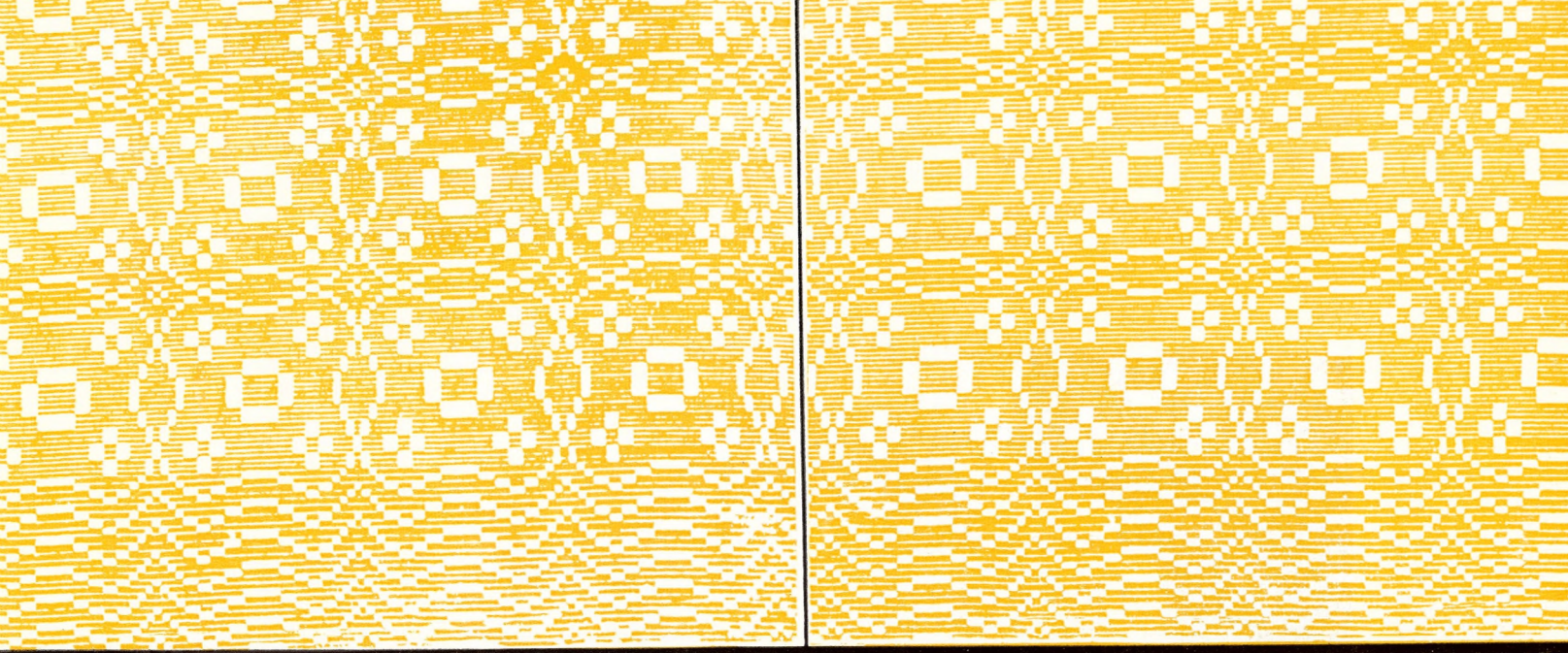

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

4

moteris

1965 LIEPA–RUGPJŪTIS

TURINYS

	Julija Žymantienė — Žemaitė	2
Iz. Matusevičiūtė	Marti	4
Žemaitė	Gyvenimo saulėlydis	7
S. T-nė	Laisvalaikio užsiėmimai	11
E. Gimbutienė	Jeronimų vaikai	14
E. Wiechert		17
• Vaiko auklėjimas	Gamta auklėtoja — D. Petrutytė	
• Šeima ir mokykla		18
	B. K. katalikų mokyklų sistema — D. Treigytė	
• Moterys pasaulyje		19
• Lietuvoje		23
		24
• Buto įrengimas	Kilimai, jų rūšys ir priežiūra — A. Šarūnienė	
• Madų ir grožio pasaulis	Veda I. Kairienė	25
• Šeimininkių kampelis	Veda A. Rusinienė	27

ILIUSTRACIJOS

A. Skirutytė	Į kelionę	3
A. Žmuidzinavičius	Marti	4
V. Valius	Inicialai Žemaitės raštams	5
A. Kučias	Iliustracija "Marčiai"	6
I. Suokaitė	Medis	8
B. Strigel	Marijos paėmimas dangun	9
I. Suokaitė	Kambarys	10
A. Žmuidzinavičius	Pajūrio smiltynuose	12
S. Smalinskienė	Gėlės	13
S. Smalinskienė	Vasara	14

"Moteris" Lietuvių Moterų Žurnalas 1965 m. Nr. 4 (46). Redakcinė komisija Iz. Matusevičiūtė, L. Imbrasienė, I. Kairienė, E. Krikščiūnienė.

Leidžia Kanados Lietuvių Katalikių Moterų Draugija. Techn. ir meninis redagavimas: N. Kulpavičienė.
Administratorė: B. Pabedinskienė.

Redakcijos ir administracijos adresas: 57 Sylvan Ave., Toronto 4, Ontario. Spaudė "Žiburių" Spaudos Bendrovė, Toronto, Ont. Viršelis N. Kulpavičienės. Atskiro numerio kaina 75 ct. Prenumerata metams $4.00.

"MOTERIS" Lithuanian Women's Magazine. 1965. No. 4 (46).
Printed by "The Lights" Printing and Publishing Co. Limited in Toronto. Single copy 75 c.

moteris

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS
1965. Nr. 4 (46)

ŽEMAITĖ

1845-1921

JULIJA ŽYMANTIENĖ - ŽEMAITĖ

(Jos 120-ties metų gimimo sukakčiai paminėti)

IZ. MATUSEVIČIŪTĖ

Julija Beniusevičiūtė — Žymantienė (Žemaitė) gimė smulkių bajorų šeimoje 1845 m. gegužės 31 d. Bukantiškės dvarelyje, Plungės parapijoje. Patys jos tėvai dvaro jau neturėjo ir tarnavo Bukantiškės dvarelyje kaip ūkvedžiai.

Pagal Lietuvos sulenkėjusių bajorų tradiciją, tėvai norėjo dukterį išauklėti lenkų patriotinėje dvasioje, bet tėvų socialinė padėtis ne daug kuo skyrėsi nuo baudžiauninkų, todėl vaikų negalėjo išsaugoti nuo bendravimo su dvarionių vaikais, ir mažoji Julija išmoko puikiai kalbėti žemaitiškai. Šeimoje buvo kalbama tik lenkiškai, ir pats tėvas išmokė Juliją lenkiškai skaityti, o vėliau atidavė ją mokyti dėdienės dukteriai. Bet čia sistematingo mokslo negavo, nes pati mokytoja buvo silpnai paruošta. Po 1863 metų sukilimo mokslas nutrūko, ir jaunai Julijai teko eiti tarnauti. Ji gavo auklės vietą Džiuginėnų dvare. Julija buvo užsidegusi patriotinėmis lenkų sukilimo nuotaikomis, į gyvenimą žiūrėjo idealistės akimis ir buvo pasiryžusi gyvenimą taisyti, žmonių vargus mažinti. Tame pačiame dvare tarnavo sukilimo dalyvis valstietis Laurynas Žymantas. Nors tėvai priešinosi nelygioms vedyboms, bet, tikėdama jį pakelti iš girtavimo įpročio, prieš tėvų valią ištekėjo už jo ir pateko į dvasinį ir medžiaginį skurdą. Pradžioje gyveno jos tėvų ūkyje, vėliau nuomojo mažą ūkelį Ušnėnų kaime, iš kur buvo kilęs Povilas Višinskis (1875 - 1906).

Žymantai susilaukė penketo vaikų, bet jos vyras vis labiau smuko girtavime, ir visa ūkio ir vaikų auklėjimo našta krito ant Julijos pečių. Jaunystės idealizmas jau buvo seniai išblėsęs, ji pati patapo skausmų, darbo ir gyvenimo kovos užgrūdinta moteris. To meto bajorija buvo nutautėjusi ir tarnaujanti lenkų tautos reikalams. Neretai didelės dvarininkų pinigų sumos ėjo paremti lenkų kultūrinius reikalus ir jų politines aspiracijas. Julija Žemaitė pergyveno skaudų 1863 metų sukilimą, Muravjovo brutalų sukilėlių malšinimą, ir 40-ties metų spaudos draudimo laikus (1864 - 1904 m.). Lotyniškų raidžių mokymasis, lietuviškų knygų skaitymas buvo baudžiamas kalėjimu, turto netekimu ir trėmimu į Sibirą.

Žemaitė pradėjo rašyti, jau turėdama 49 metus amžiaus ir paveikta ne filosofinių veikalų ar literatūros meno žinovų, bet jauno studento Povilo Višinskio. Povilas atostogų metu, parvažiavęs į savo gimtąjį sodžių, draugavosi su Žymantų vaikais. Jis atnešė Žemaitei "Aušros" komplektus ir kitos draudžiamos literatūros, pagamintos lietuvių patriotų studentų.

Pasikalbėjimuose su Žemaite Povilas ragino ją ką nors parašyt į lietuvių laikraščius, kurie buvo spausdinami Prūsuose. Šioje moteryje slypėjusi kūrybinė energija spontaniškai išsiliejo iš jos sielos. Skamba labai paradoksališkai, kad senyvo amžiaus moteris, kuri nemokėjo lietuvių kalbos gramatikos ir taisyklingai bei stilingai rašyti, patapo lietuvių literatūros realistinės krypties klasike. Kalbos jai nereikėjo mokytis, kaip tūkstančiams kitų lietuvių moterų tuo metu. Ji turėjo kalbos turtus savyje sukaupusi per visą savo gyvenimą iš aplinkos. Žemaitės plunksna prasiveržė pavergtos lietuvių tautos moters skundas pasauliui. Žemaitės lūpomis kalba pati tauta, kuri buvo užguita, nuskurdinta.

Pirmą savo darbą "Piršlybos" atidavė P. Višinskiui; jis perdavė Gabrielei Petkevičaitei, o ši savo keliu kalbininkui Jonui Jablonskiui. Visi Žemaitės kūrinėliai perėjo per Jono Jablonskio rankas, kuris, ištaisęs kalbą, išlyginęs stilių, persiųsdavo juos lietuviškai spaudai. Jis šiai apysakaitei davęs naują antraštę "Rudens vakaras" ir sugalvojęs slapyvardį — Žemaitė. Vėliau ji spausdino savo kaimo vaizdelius "Ūkininke", "Varpe", "Lietuvos Ūkininke" ir "Lietuvos Žiniose". Ji tapo lietuvių tarpe žinoma rašytoja ir pati nors be mokslo išėjo į visuomeninę veiklą. Spaudos draudimo metais lietuvė moteris labai vertino mokslą, kaip vienintelį išsilaisvinimo kelią iš vergijos, skurdo, tamsos. Tų jausmų ir idėjų vedama, ir Julija su Gabriele Petkevičaite organizuoja "Žiburelio" draugiją šelpti mokslus einantį jaunimą. Šiomis jų stipendijomis yra pasinaudoję daug žymių talentingų rašytojų ir kitų kultūrininkų. Žemaitės kartos lietuvės moterys išsiauklėjo pačios naują lietuvių šviesuolių kartą — savo kunigų, daktarų, mokytojų ir visuomenės veikėjų.

Pirmojo pasaulinio karo metu Petrapilyje ji buvo nukentėjusiems nuo karo šelpti komiteto narė. Kilus bolševikinei revoliucijai 1917 m., ji iš Petrapilio išvažiuoja į Ameriką rinkti aukų besikuriančiai Lietuvai. Iš Amerikos grįžta į Marijampolę pas savo bičiulius Bulotus, retkarčiais pasirodydama literatūros vakarų programose ir moksleivių susirinkimuose. Mirė Marijampoje 1921 m. gruodžo 7 d., ten pat ir palaidota.

Julija pasiliko ištikima lietuviškai liaudies dvasiai: nors pagarsėjusi savo tautoje, visą laiką ryšėjo skarele ir dėvėjo tų laikų žemaičių moterų drabužius.

Nepriklausomos Lietuvos laikais Švietimo Ministerija buvo išleidusi 4 Žemaitės raštų tomus. Tarybiniais laikais yra išleisti šeši jos raštų tomai su dar nespausdintais rankraščiais ar smulkia beletristika, kuri buvo išsimėčiusi anų laikų spaudoje. Žemaitė pirmoji mūsų literatūroje pradeda realistinę kryptį, lygiai tokiais pat motyvais rašydama, kaip darė Kristijonas Donelaitis 18 amž. Prūsų Lietuvoje savo "Metuose" ir "Pasakėčiose". Žemaitės pirmosios apysakos: "Rudens Vakaras", "Sutkai", "Petras Kurmelis", "Prie dvaro", "Kunigo naudą, velnias gaudo" ir kitos yra meniškesnės, nei jos vėlesnieji kūriniai.

Žemaitės pagrindinės raštų temos yra lietuviškas kaimas ir dvaras. Rašytoja stengiasi pasiliki objektyvi, vaizduodama dvarą ir kaimiečių gyvenimą. Ji dvaro neidealizuoja, kaip darė Šatrijos Ragana, nei

A. SKIRUTYTĖ Iš ciklo "Žemaitės gyvenimo vaizdai" — Į KELIONĘ

jo juodina, kaip piešia savo liūdnose apysakose Lazdynų Pelėda. Ji nekelia ir neidealizuoja Lietuvos kaimo, kaip darė Tumas-Vaižgantas ar Vincas Krėvė savo "Šarūno dramoje", "Likimo keliuose" ir "Senų žmonių padavimuose".

Niekas negalės istoriniame veikale pavaizduoti to meto lietuvių vargų, jų kovos, kaip Žemaitė savo apysakose. Kaip Kr. Donelaitis savo poemose nors bara ir moko savo lietuvius baudžiauninkus - būrus, bet kartu juos ir myli, trokšdamas jiems geresnio gyvenimo ir moralinės didybės. Taip ir Žemaitė, keldama kaimo žmonių tamsumą, grubumą, pavydą, godumą, rodo ir šviesesnių asmenybių ir tokiame varge, kaip "Sutkai", "Neturėjo geros motinos", "Petras Kurmelis", "Nelaimingi vaikai", "Magdelė". Labiausiai jaudinantys paveikslai ir nelaimingų vaikų likimas yra apsakymėliuose "Nelaimingi vaikai" ir "Neturėjo geros motinos". Tais laikais nebuvo jokių labdaros organizacijų ar socialinės globos įstatymų. Daug vargšų žmonių, kūdikių ir vaikų mokyklinio amžiaus mirdavo nuo blogo maisto, stokos medicininės pagalbos, netinkamų patalpų ir pačių žmonių tamsumo. Žemaitė, kaip Šekspyras, nestoja nei gerojo, nei blogojo pusėn, nes piktybė turi šaknis kažkur toli nepriklausomai nuo paties veikėjo, yra palikimas vergovės, paniekinimo, stokos mokslo, socialinio teisingumo. Ji ir grubiausiame žmoguje randa žmogiškus jausmus, kaip apysakaitėje "Neturėjo geros motinos", kai vyras pravirko jaučio balsu prie savo mirusio sūnelio lopšio, prieš tai visą laiką biauriausiai barės savo žmoną.

Žemaitė žmonių buitį paraleliai gretina su gamta. Jei linksmo ir padoraus gyvenimo žmones vaizja, duoda foną linksmos gamtos, jei nelaimes ir vargą, tai dar daugiau pastiprina rudens darganos, žiemos šiaurys, vėjas, audra, šaltis, pagela. Pradėdama savo apysakas, Žemaitė vaizduoja gamtą, nuvesdama skaitytoją į Žemaitijos laukų ir pievų grožybes. Jos vaizdavime labai didelę rolę vaidina saulė — kaip visos augmenijos gyvybės nešėja. Ji, kaip kiekvienas lietuvis, suaugusi su savo žeme, su savo aplinkos žmonėmis. Štai kaip vaizduoja pavasarį apysakoje "Petras Kurmelis": "Iš po kietos ir tvirtos žiemos pavasaris labai spėriai aušo. Kol turėjo, turėjo šaltis; bet kai atšilo, tai viskas, kaip iš maišo išlindo. Beveizint vandens kilo, ledai pleišėjo ir plūduriavo apsiputoję. Sniegas urduliais nubėgo. Medžiai apsipylė lapais, žemė apsidengė žaluma. Saulelė linksmiau kaitino, vėjelis šilčiau pūkšnojo. Jei kartais nuo rytų perbėgs koks debesėlis, šlėkdamas storais lašais, rodos liedamas saldų pieną, tai nuprausta žolelė antra tiek išstypo. Miške, nuo jaunų lapelių purtindamas rasą, vėjas nešiojo į visas puses meilų pavasario kvapą. Nuslinkus debesėliui, saulelė, linksmai švitėdama, rodos, juokėsi, džiaugdamos savo pasaulio gražumu. Paukšteliai visiteli subudę taip pat džiaugėsi saulelės šiluma ir kiekvienas ypatingai skelbė savo džiaugsmą. Negana ore, miške pilna visokio čiulbesio, švilpesio, bet ir žemės vabalėliai pagaliau skelbėsi, kokiu bemokėjo balsu. Vakarinis šiltas rūkas gaivino žemės augalus ir smulkiuosius gyvulėlius. Kužėjo žemė: skrajojo pilna ore, šnabždėjo ir plasnojo po mišką visoki gyviai. Upeliai apsiputoję, urduliais gurgėdami, plaukė. Pievos papuro žaliais vikšrais, dirvos pajardo sudraskytos noragais. Žmonės, jau taip visokių grožybių nuteikti, labiausiai džiaugėsi, jog gyvulėliai, per žiemą krim-

A. ŽMUIDZINAVIČIUS MARTI

tę sausą pašarą, dabar jau gauna minkštos, jaunos žolelės atsigauti.

Tiek žmonės tiek gyvulėliai, paukšteliai — visi linksminosi. Kurmelis tik, vargšas "neturėjo nė jokio džiaugsmo..."

Kuo žymi Žemaitė savo kūryboje? Jos raštuose amžiams yra užfiksuota lietuvių kalbos turtai — žemaičių tarmės žodingumas, lietuviškas sakinio ritmas su visomis poetinėmis grožybėmis: palyginimais, metaforomis, pakartojimais, plastiniu vaizdu. Tiesa, kaip ir Kr. Donelaičio kūryboje, Žemaitės raštuose mes randame labai daug grubumo, trivialumo, liaudiško stačiokiškumo, kas nėra leistina augšto lygio meniniame veikale. Žemaitė savo kūrybos išmintį rinko ne iš literatūros ir meno profesorių ir pasaulinės literatūros meno veikalų, bet iš lietuvių tautos kūrybinių gelmių, kuri slypėjo tautosakoje, nuostabiai gražioje ir turtingoje liaudies kūryboje.

Žemaitė neskaitoma greitai, kaip ir visi didieji pasaulio literatūros kūrėjai: Homeras, Šekspyras, mūsų Kr. Donelaitis. Jos apysakos nesensta, kaip negali pasenti daina ar rauda, tikro jausmo pagimdyta. Žemaitė laiko perspektyvoje gražėja, darosi svaresnė, monumentalesnė. Jos apysakos gali būti tema kalbos studijoms, pasimokyti gyvosios kalbos, tikro lietuviško sakinio.

Žemaitė yra fenomenalinė rašytoja ne vien lietuvių, bet ir pasaulinėje literatūroje.

MARTI

(Novelės ištrauka)

ŽEMAITĖ

Kūtvailiškių pievos išeina pailga lygme išilgai Ventos. Nuo sodos pusės kalvos ir kelmuoti dirvonai, priešais, antroje pusėje, pušynai žaliuoja. Venta po plotmę visaip išsivingiuoja, skiriasi į šakas, kurios, vingį aprietusios, ir vėl į krūvą susibėga, bet plaukti tiktai per potvynius tepakyla, o vasarą niūkso ant vietos, pabliurusi purvais ir dumblynais, per tai ir pievos šlapios ir sunkios, išdžiūsta, tiktai pasitaikius giedrai vasarai. Tankiai per šienpjūtę tyvuliuoja vanduo, po žolyną pasruvęs, o jei kartais sodresnis lietus sudrožia, tada Venta beveizint pakyla, išsiliejusi plačiau, priduoda vandens šakoms, ir susibūrusios visos per viena pasijudina plaukti. Tuomet nuplukdo, nuneša pradalges, kupsčius ir kūgius, o stačioji žolė, aptvinusi iki viršūnių, lenkiama sraunumo vandens, susikloja gulsčia ligi pat žemės. Tuomet šienaujantiems padaro nemaža šoros. Užtai, nusekus pavasario potvyniams, stojus giedrai, atstu pirma Šv. Jono subrūzda jau sodiškiai po ventas valiuoti.

Rytmetį, saulelei apšvitus pirmais spinduliais pušyno viršūnes, apibėrus žemę spindinčiais rasos burbulėliais, sukilus paukšteliams čiulbėti, sustoję vyrai į būrelį garsiai suvaliavo. Dainos atgarsis atsimušė pušyne; antroje pusėje ligi sodos skleidėsi malonus garsas. Tas būrelis dar nepabaigė tęsti, kitame rėžyje vėl užniko ūžti. Kitur dalgius skambino ir klepnojo. Tokio ūžesio balsas kilo nuo žemės, kartu su balta migla sklido ore, mišo su vieversėlio giesme, nuūžė, nuskambėjo toli toli padangėse. Margoji gegelė papušynėje linksmai kukavo ir sukvakėjo. Ventos gelmėje, duburkyje, pliaukštelėjo lydeka. Su pusryčiais pasirodė mergaitės, pasirengusios į darbą. Šeimininkai su arkliais ir vežimais danginosi į pievas; vežiojo žabarus kamšoms, kur negalėjo įbristi; vežėsi iš namų lentas, visokias duris tiltams ir lieptams per griovius dėliojo, taisė takus šienui išvilkti. Pjovėjai sušilę, suplukę, vienmarškiniai, pasiraitę, nusitvėrę į glėbį dalgiakotį, susilenkę brido išilgai rėžio, koja už kojos, neaplenkdami sausimos nei pelkės. Kaip įniršę kareiviai arba kokie galvažudžiai kirto su dalgio ašmenimis, klojo žolelę į pradalgę, suko į šalį kaip kokią juostą, tęsė greta, o savo šliūžei skyrė platų kelią. Kiekviename rėžyje du ar trys vyrai, eilėje, po kits kito, kinkavo ir kinkavo visi pavieniui. Kitas pailsęs sustojo, dalgį pasistatęs, suskambino, sužvangino, su pustykle per ašmenis sučerškino, kepurę atsismaukęs, prakaitą nubraukė, diržą ant pilvo patempė, ir vėl dalgį į glėbį, ir vėl kinkavo.

Žolelė dar pastirusi kioksojo pradalgėje pasišiaušusi, tarytum nenusimananti atskirta jau nuo savo kelmo, nėmaž nenuleidusi nosies.

Mergikės įkandin vyrų šarpavo kaip bitelės eršketrožėse, nelaukdamos nė žolelės pavystant, lėkė į pelkę padėliotomis lentomis arba kur pakliūk murdėsi, brido pasikaišiusios, dumblais susitaškiusios, basos, kaip antys raudonomis kojomis, nebodamos nieko, stūmė su grėbliu pradalgę pagal žemę, sugrėbusios glėbiais dėjo varvantį šieną ant velkių; prispaudė su grėbliu, paskui užmetė virvelę ant pečių, kartelių galus nusitvėrusios, murdėsi, brido smukdamos, klupdamos per purvynus, kol pribrido prie padėliotų lentų. Prikopusios lieptus pasigavo, kuone tekinos lėkė, išilgai vilkdamos šėkų valktį už save didesnį, kaip skruzdėlės. Vilko ant kalvos, vertė į pakūgę džiovinti. Mergos apilsusios, sušilusios skuba šarpuoja; nors kiekviena savo rėžyje verčia, bet, lyg kita kitai pavydėdamos, grobsto, godėjasi, kiekviena stengiasi, kad tik daugiau suglemžtų.

Vyrai kinkuoja ir slenka į vieną pusę, vilnija kaip varpos vėjo linguojamos, maišosi, marguoja žaliosios ventų plotmės, tarytum baltų žąsų prisklidusios. Taškosi po vandenį, murdosi po dumblynus, bėgioja, rodos, banda gyliuojanti. Saulelė kaitina be jokio vėjelio.

Nebetoli jau pietūs, nes bobos su lauknešėliais, persižabojusios krepšeliais, nuo sodos slenka per pušyną į pavenčius. Ankstybesniųjų būrelis, susėdusios pavėsyje lūkuriavo, kol išbris darbininkai ir tarpe savęs šnekučiavo:

— O tai, žiūrėk, kokį valktį Katrė velka! — rodė viena, — ne tinginė, sesele! Juk čia nevalios jai nėra, o delto dirba pašėlusiai, kad bėda!

— Ką gi darys nedirbusi? Kad vyras tinginys, pati turi būti darbininkė; visuomet taip yra.

— Neduok Dieve, į kokį sūrų rasalą įkrito mergelė! Kas žino, kokia širdis bėra jos tėvų... Tokią dalį paklojo, sesele, o vaiką įkišo į tokį vargą, kad bėda!

— Motina, žinoma, gailisi prapuolusios dukrelės; mačiau pašventoryje, kaip Katrė verkdama guodžiojosi. Motina kartu verkė, o tėvas, girdėjau, sako: "Kentėk, duktau, pasigausi, tėvams numirus. Žemė gera!"

— Kentėk, kentėk! — juokėsi kita.— Kol saulė patekės, rasa ir akis išės. Tokie dar dikti tėvai; marti dar pirma gali kojas pastatyti, besiplėšydama viena su darbais. Motina iš didelio darbumo marčią įgavusi, ir rankas susinėrė, pagaliau nebeneša nė pietų: Katrė, ateidama grėbti, turi pati atsinešti...

Kažin kur įniršo pliaukšti, nėję dar ėsti:

— Pone Dieve sergėk, kad šįmet išpijo ventos! Pernai daug buvo sausesnės.

— Visą šieną gaus savim išvilkti, arklių neįves... Atbodus darbas... Kad bent Dievas giedrą pratęstų, išvilktas nesupūtų.

Pjovėjai pradėjo žvalgytis į savo šešėlius.

— Kažin kelinta gali būti valanda? — paklausė vienas iš būrio.

— Valandos dar, mat, bereikia! — juokėsi kitas.— Pilvas pervis geriau laiką nurodo.. Antai ir nešėjos atvilnija su pietumis.

Skambino dalgius, šluostėsi prakaitą ir palengva pradėjo po kelis kalvos linkui slinkti. Vienas brisdamas stačiai, įsmuko ligi juostos, storai susipurvinęs, vos išmaujojo. Kitas, eidamas takišiu, į šaką įpliumpėjo; juokų, klegesio ligi valios. Jaunesnieji užniko mergas velėnomis taškyti, ir tos nepasiduodamos laidėsi priešais; paskui juokaudami, stumdydamosi, mergų valksčius pagrobę arba jas pačias už rankų išlakinę, išklegėjo iš pelkės.

Rinkosi visi į būrelius, jieškojo užūksnio. Nešėjos išsisklaidė su pietumis, kiekviena prie savo šeimynos; tie, į ratą susisėdę, lauknešius pasistatę viduryje, juokaudami valgė. Nešėjos šalyje sėdėjo.

Pačiame pietų įniršime, tik griaustinis — tu — rrru, rrrur!! Čia pat rodos ant galvos. Kaip tik elektra užgavo visitelius, sujudo kaip skruzdėlės, per skruzdyną sukirtus. Kiekvienas nusigandęs žvalgėsi į debesis. Pamiršo ir pietus: kitas pavalgęs, kitas ne, vieni pasgrobę grėblius, sausąjį šieną metė į kupsčius arba krovėsi į vežimus. Kiti išlakstė arklių atsivesti. Šienas pjauti niekam neberūpėjo, puolė tik išdžiovintojo gelbėti.

Vingiai taip pat bruzdėjo. Tėvas brizgilais nešinas landė po alksnynus; Katrė šieną vertė į kūgį; Jonas, atsigulęs ant pilvo, baigė iš lauknešės pieną srėbti. Vežimas prikrautas jau stovėjo.

— Skubėk, Joneli! — skaidrino Katrė, — reikia apgrėbstyti ir priveržti vežimą; tėvelis netruks arklius suvokti.

— Taigi, taigi, kaipgis, vis į mane žiūrit... Taigi lipk ant vežimo!

Katrė pasistatė šalia vežimo kartį, įsikibusi šoko ant tekinio, paskui ant vežėčios ir užsirito ant viršaus šieno. Atsistojusi šaukė:

— Ko bestovi? Grėbstyk, duokš kartį, skubėk, debesys jau čia pat!

— Taigi, taigi, laidyk gerklę!

Jonas atsidėjęs darbavosi. Katrė ant vežimo nekantrybe degė.

— Kas čia tau yra? Čiupinėkis, antai tėvas parjoja, mesk virvę greičiau! — skaidrino vyrą, pati įmanydama iš kailio išsinerti.

Pradėjo Jonas veržti. Kiek patrauks, virvė puokšt, nutrūkusi. Sumegs, pradės veržti, ir vėl pakšt, ir vėl čiupinės, kol sumegs. Katrė apmaudu niekur nesitvėrė. Vėjas jau pakilo šniokšti; sukinėdamos po pakūges, kilnojo nuo žemės šieno pluoštelius; kur sau-

V. VALIUS — INICIALAI

ŽEMAITĖS RAŠTAMS

sesni, laidė į aukštą. Žaibai blizga, perkūnija kas kartas tankiau gruma,

— Giltinių atpūtnagiau! — sušuko ant Jono, — užmesk virvę ant karties, aš priturėsiu. Veržk!

Ir virvė pakšt!

Prijojo tėvas.

— Ar dar nepasitaisėt? Lietus jau ant nosies... Kiti jau važiuoja.

— Taigi, kad virvė trūksta!

Tėvas pripuolė, vadžias pririšo, suėmė kartu su virve.

— Spausk, užgulk kartį, tu ištiža! — šaukė ant Katrės, — o tu čia!

Sukibo abu veržti. Tik kartis trakšt pusiau, kaip spriegs Katrę nuo vežimo, net kojos pakėžėjo. Laimė, kad dar pasitaikino ant pakūgės.

Čia lietaus pirmieji lašai stambūs pradėjo jau pakšnoti. Vingiai mato, jog nieko nebus: skubinai pasikinkę, sukritę nors ant nepriveržto vežimo, be atžvilgos nulėkė namo. Katrė atsikėlusi apsižvalgė; maža kas tepastebėjo jos nukritimą, nes kiekvienas skuba, kiekvienas savim rūpinasi, nelabai tesistebi į kitus. Buvo beeinanti namo, bet galva svaiguliuoja, kojos dreba, todėl lindo į kūgį, nes ištiesų pradėjo lyti.

Katrė pakritusi šiene, skaudžiai atsidusėjo.

— Kas ten tavęs laukia!.. Tokios tai meilės trokšta mano širdis? Kad bent būtų prisiartinęs, bent žvilgterėjęs... Kad taip būčiau negyvai užsimušusi, vis tiek, o gal dar pasidžiaugtų?! Toks tai užmokestis už mano darbą ir vargus... Bevelyčiau varlele šokavusi, neko į tokių beširdžių rankas pakliuvusi... Eisiu prie tėvelių, apkabinsiu kojeles, be nepriglaus mane, be nepasigailės... O ar padės ką?.. Sukelsiu tik triukšmą, ir be to mano broleliai baudžiasi Joną priperti... Ką tai padės, jam širdies neįdės! Kuo vilkas gimė, tuo ir karš, jei geruoju nieko nepadeda, piktuoju nė tiek. Dievaliau, mano Dievaliau! Tokia tai mano laimė, ir nė mažiausios viltelės nėra... Katrės karštos ašaros rietėjo debesys slinko, lietus retėjo, perkūnija kaskart toliau grumėjo.

— Br, kaip nekenčiu tinginių! Bepigu dar, kad jis mane mylėtų, bent vieną žodelį už mane užtartų... Kad bent išauštų kuomet geresnė dienelė!

Pamažu Katrės širdies skausmas raminosi, karštos ašaros vėso, pavargusios akys merkėsi, rūstūs paveikslai jaukėjo. Siaubė ją saldi šiluma, pradėjo meiliai svajoti, glaudėsi su mažu kūdikėliu, pagaliau viskas persimainė į sapną.

Vyrai, parlėkę namo, su vežimu stačiai įpuolė į daržinę. Belaukdami Katrės pareinant, Jonas užmigo, tėvas atkinkęs arklius, pavarė į apluoką, pats spruko į trobą. Juokdamosi pasakojo motinai, kaip marti nusitelžė nuo vežimo.

— Katrės neraus giltinė, bet tas vaikas galėjo nusigąsti — pasirūpino motina.

— Ne toks jisai kvailys, nesirūpink! — juokėsi tėvas. — Nė skersas nepažvelgė, paliko bedrybsančią.

— Na, žinai gi, užmigs, by tik pasiliko!.. Pirma kas jos vikrumas buvo, kas gašumas, o dabar amžina tinginė pavirto! Negana, mat, vežimo nebemoka nukrauti, bet ir po namus ištižo kaip kantaplė; nebesivalo, nebesišvarina, nosimi ardama čiužinėja po sąšlavas ir purvinus kaip amžinoji nevaleika!

— Taigi ir dabar neparsivelka, nė vežimo nėra kam iškimšti.

A. KUČIAS

ILIUSTRACIJOS ŽEMAITĖS "MARČIAI"

GYVENIMO SAULĖLYDIS

S. T-NĖ

a) Gyvenimo suskirstymas fazėmis

Žmogaus gyvenimas, pagal Charlotte Buehler, yra skirstomas į penkias fazes: 1. vaikystę (iki 14 m.), 2. jaunystę (tarp 14-25 m.), 3. pilnutinį subrendimą (tarp 25-50 m.), 4. gyvenimo balansavimo periodą (tarp 50-65 m.), 5. senatvę (nuo 65 m.). Tokį suskirstymą minėtoji psichologė motyvuoja tuo, kad jis pilnai atitinka dvasinio ir fizinio žmogaus gyvenimo raidą. Dvasinis žmogaus gyvenimas yra pagrįstas individo apsisprendimu (Selbstbestimmung). Apsisprendimas yra ne kas kita, kaip gyvenimo tikslų nustatymas ir jų fiksavimas. Aišku, kad gyvenimo tikslų nustatymas įvairiais žmogaus gyvenimo laikotarpiais keičiasi ir eina iš pradinio į atbaigtą ir galutinį.

1. Vaikystėje individo apsisprendimas turi dar tik pradinį arba potencinį charakterį. Vaikas dar nėra sąmoningai susidūręs su gyvenimo tikrove, tačiau jis turi savyje įgimtus pradus savo gyvenimo tikslams nustatyti.

2. Jaunystėje individas konkrečiau pasireiškia savo apsisprendimais. Jo gyvenimo tikslai išryškėja. Įgimtieji pradai drauge su patyrimu nulemia ir tolimesnį gyvenimo kelią.

3. Pilnutinio subrendimo laikotarpyje individas pilnai ir galutinai išryškėja savo gyvenimo apsisprendimuose.

4. Gyvenimo balansavimo laikotarpis tai laikas, kai žmogus apžvelgia savo praeitį ir svarsto, bei galvoja, ar viskas vyko pagal jo apsisprendimus.

5. Senatvė yra neaktyvaus gyvenimo laikotarpis ir ramybės stovis, kuriame atsispindi gyvenimo apsisprendimų pasekmės.

Imant gyvenimą iš praktinės pusės, toks suskirstymas pilnai atitinka profesinę ir šeimos kūrimo raidą.

1. Vaikystė — priešmokyklinis ir mokyklinis amžius.

2. Jaunystė — pasiruošimas profesijai, profesinio gyvenimo pradžia ir priešvedybinis gyvenimas.

3. Pilnutinis subrendimas — profesinė veikla ir šeimyninio gyvenimo kūrimas bei jo raida.

4. Gyvenimo balansavimas — profesinių laimėjimų bei pralaimėjimų vertinimo laikotarpis. Šeimyniniame gyvenime — laikas, kada vaikai skirstosi ir kuria savo šeimas.

5. Senatvėj profesinė veikla pakeičiama užsiėmimais namuose vadinamaisiais "hobby", o šeimyninį gyvenimą charakterizuoja džiaugsmas anūkais ir dažnai savo vedybinio partnerio netekimas.

Kiekvienam gyvenimo lakotarpyje žmogus yra būdingas savo fizinėmis ir dvasinėmis ypatybėmis. Psichologijoje daug kalbama apie vaikystę, jaunystę. Mažiausia pasisakymų randama apie dvi paskutiniąsias gyvenimo fazes.

Žmogus, pilnutinio subrendimo fazėje pasiekęs kulminacinį tašką, fiziškai ir dvasiškai slenka žemyn, lygiai kaip žvaigždė arba saulė perėjusi meridijaną, pradeda leistis žemyn ir pasiekia horizontą. Sakome, saulė pasiekė saulėlydį. Apie žmogų sakoma, kad jis sensta. Žodis sensta, sako Erich Stern, turi nemalonų prieskonį. Bet reikia skirti žodį "senti" nuo "senėti". Senti reiškia darytis senu, o "senėti" reiškia eiti senyn arba turtėti patirtimi. Kažkas yra pasakęs, kad senas žmogus yra arba kvailas arba filosofas.

b) Gyvenimo balansavimo fazė

Žmogus, pasiekęs 50 metus, pasijunta tam tikrame gyvenimo posūkyj. Jis pradeda bijoti artėjančios senatvės. Jis vis labiau jaučia fizinį ir dvasinį nuovargį, lygiai kaip jaunuolis, kamuojamas įvairių savo problemų sprendimo. Jis galvoja apie mažėjantį pajėgumą užsidirbti sau pragyvenimą, apie ekonominį nesaugumą, mažėjantį lytinį pajėgumą. Įvairūs fiziniai negalavimai slėgia jo dvasią. Tie išgyvenimai atima senam žmogui patrauklumą ir energiją. Jis pergyvena dvasinę krizę. Statistika rodo, kaip staigiai pakyla ligų skaičius pasiekus penkiasdešimtuosius metus. Moteris šiame laikotarpyje pergyvena periodą vad. klimakteriumu, tai yra tam tikrų moters kūne vykstančių fiziologinių pasikeitimų periodas. Jsi yra surištas su sunkiais fiziniais negalavimais, kurie atsiliepia jos dvasiniam stoviui. Moteris tuomt skaudžiai pergyvena savo artėjantį nevaisingumą. Vyrai tą laikotarpį irgi savaip pergyvena.

Tarp 50 - 65 metų žmogus mėgsta savo gyvenimą vertinti. Jis dažnai žvelgia į savo praeitį. Jis mielai prisimena savo praeities įvykius, lydimus laimėjimų bei pralaimėjimų. Jis dažnai savęs klausia: "Ar viskas išsipildė, ko aš troškau? Ar viskas vyko pagal mano gyvenimo apsisprendimus? Ar pilnai išnaudoti mano turimieji potencialumai? Ar negalėčiau atitaisyti padarytas klaidas?" Deja, egzistencijos ratas atgal neatsukamas ir naują pradėti sukti neįmanoma. Apgailestaujama praeities praleistos progos, tinkamai neišnaudotas laikas. Klaidingi gyvenimo problemų sprendimai skaudžiai veikia žmogaus dvasią. "Mes gyvename praeitimi ir praeitis mus naikina", sako Goethe. Šiais žodžiais didysis vokiečių poetas pasako, kad mes norime semtis jėgų, iš praeities, tačiau praeitis mūsų jėgas griauna. Toks nuolatinis praeities svarstymas ir vertinimas nepaprastai išvargina žmogų, ir dėlto dažnai jam gali tekti išgyventi depresiją, kurios pasekmė gali būti gyvenimo siūlo nutraukimas. Pagal L. I. Dublino senų žmonių mirčių priežasčių tyrinėjimus pusė to amžiaus (50-65 metų) moterų ir 2/3 vyrų mirčių yra savižudybė. N. Farberow ir Ed. Shneidman, tyrinėdami savižudybių priežastis iš paliktų raštelių, rodo, kad tos priežastys yra nusivylimas, kaltinimai, neapykanta. Nusivylimas, pagal tuos tyrinėjimus, vis labiau ryškėja einant senyn. Bet tyrinėjant nusivylusių senų žmonių gyvenimą ir jų jaunystę konstatuota, kad jau jaunystėje tas nusivylimas turėjo būti pasireiškęs. Ir nors schizofreniniai reiškiniai yra dažni senatvėje, bet jie turi pradžią brendimo laikotarpyje.

Viena svarbiausių visokio amžiaus žmonių pro-

I. SUOKAITĖ

MEDIS (litografija)

blemų yra mokėti apžvelgti savo gyvenimo praeitį ir ateitį taip, kad galėtume konstruktyviai pasitarnauti sau ir kitiems. Juo žmogus senesnis, juo sunkiau šią problemą teigiamai išspręsti. Yra aišku, kad vien praeitis negali būti konstruktyvaus gyvenimo variklis. Reikia žvelgti ir į ateitį, nes visiškai ateities nematyti, tai reiškia pasiduoti mirties stagnacijai. Tiesa, tame amžiuje ateitis staigiai trumpėja ir gyvenimas darosi nereikšmingesnis. Tad ypač svarbu tame gyvenimo posūkyje mokėti surasti gyvenimo prasmę. Kūrybingai asmenybei ši problema nesunkiai išsprendžiama, nes nėra laimingesnio žmogus už tą, kuris tuo atveju gali sau kasdien kartoti: "O, kiek daug neatliktų darbų dar manęs laukia". Laimingo žmogaus didžiausias rūpestis yra užsibrėžtus darbus užbaigti. Tą rūpestį gražiai yra išreiškęs garsusis daktaras A. Schweitzer, būdamas 56 metų, šiais žodžiais: "Kiek daug užbrėžtų darbų aš turiu realizuoti. Mano plaukai nesustabdomai žilsta. Mano kūnas vis labiau jaučia metų daugėjimą. Dėkingai žvelgiu į praeitį, kada, netaupydamas savo jėgų, nenurimstamai vykdžiau savo užsimojimus. Ramiai ir nusižeminęs žvelgiu į ateitį, kad kartais dėl kokių nors netikėtumų netektų išsižadėti neatliktų darbų".

Pažvelgę į Edisono 1086 patentų diagramą, matome, kad didžiausias kūrybingumas buvo jam esant 35 metų amžiaus. Tačiau tarp 55 ir 60 metų jis užpatentavo maždaug tiek pat, kiek tarp 40 - 45 metų. Kantas savo didžiausius tris veikalus rašė tarp 57 - 66 metų. Jo didžiausias kūrybingumas tai 62-ji metai.

Deja, ne visiems yra skirta būti kūrybingiems. Daugumas yra pilki, paprasti žmonės. Bet ir tie gali tame amžiuje būti laimingi, jeigu jie atlikdami savo profesinį darbą, jaus gyvenimo pulsą, jei seks gyvenimą, domėsis įvairiomis jo problemomis bei sritimis: politika, menu, literatūra, sportu ir t.t. Toks domėjimasis įprasmins jų gyvenimą. Jie jausis nuolat užimti. Jie nesijaus išsiskyrę iš bendros gyvenimo srovės. Tap gyvendami jie ras paguodos ir suraminimo bei vidujinio pasitenkinimo.

Pažvelgę į dvasiškai sveiko žmogaus ir neurotiko dvasines ypatybes, galime matyti skirtingas jų senatvės dienas. Carl Young skria ekstravertinį ir introvertinį žmogaus tipą. Ekstravertinis tipas ir senatvėje yra kūrybinga asmenybė. Jis gyvena dabartimi. Praeitis jam svarbi tiek, kiek ji liečia patyrimą, tradicijas ir įpročių puoselėjimą. Introvertinis tipas tai neurotikas. Jis knisasi praeityje, jieško ir gailisi padarytų klaidų ir tiek paskęsta įvairiuose gyvenimo nepasisekimuose, kad visiškai netenka jėgų gyventi, palūžta ir dažnai būna reikalingas profesinės pagelbos. Neurotiko ypatybės neįgyjamos senatvėje. Jau jaunystėje ir vaikystėje jis turėjo pasireikšti. Bet jaunas žmogus turi prieš save ilgą ateitį. Jam daugiau galimybių išbristi iš to chaoso bent laikinai, bet be garantijos, kad senatvėje jis vėl nepateks į tą patį chaosą.

c) Senatvė

Žmogus, pergyvenęs 4-tą gyvenimo fazę, dar gali būti darbingas. Darbingumas suteikia jam didelės gyvenimo paguodos. Sunkiau yra guostis tuomet, kai, sulaukus 65 metų reikia apleisti savo darbovietę, skirtis su savo bendradarbiais ir pradėti pensininko gyvenimą.

Dėl vis didėjančios medicinos pažangos žmogaus amžius vis ilgėja ir jo nedarbingumo metai slenka gilesnėn senatvėn. Todėl žmogus, sulaukęs 65 metų, dažnai yra pajėgus tęsti savo profesinį darbą. Bet dėl socialinių, teisinių ir psichologinių sumetimų įstatymai jam to neleidžia. Tad dažnai pajėgus žmogus yra verčiamas apmokamą darbą pakeisti neapmokamu darbu namuose ar kitur.

B. D. Kutner ir jo bendradarbiai 1956 metais išleido studiją apie pensininkų gyvenimą Amerikoje. Toje studijoje jie konstatuoja liūdną pensininko savijautą ir padidėjusį jautrumą. Jis jaučiasi materia-

liai priklausomas. Dirbdamas neapmokamą darbą nesijaučia gerai, nes toks darbas nėra lygiavertis apmokamam. Be to, tokių neapmokamų darbų, kaip pvz. karitatyvinių vis mažėja, nes jie šiandien atliekami nuolatinių apmokamų darbininkų. Visuomeninis darbas irgi atpuola, nes jaunos jėgos noriai pakeičia senas. Dėlto pensininkas dažnai turi pasitenkinti darbais namuose. Tuomet svarbiausia jo broblema kaip užpildyi nuobodžias ilgas valandas. Sunku jam ritmingas darbo dienas pakeisti ramybės ir nedarbo dienomis. Lengvi užsiėmimai ("hobby") negali būti tolygūs nuolatiniam apmokamam darbui. Naujų "hobby" sunku įsigyti senatvėje, jei jų neturėta anksčiau.

Moteris tuo atveju yra laimingesnė. Ji ir toliau veda savo namų ekonomiją bei atlieka namų ruošos darbus. Pastebima, kad vedusių pensininkų gyvenime atsiranda trintis ir nesantaika vien dėl to, kad jie per daug valandų praleidžia drauge. Jei tie nesutikimai pasiekia didelį laipsnį, tai kartais baigiasi išsiskyrimu ar net skyrybomis. Laimingi tie, kurie viens kitam gali pasakyti: "Aš turiu būti tau dar geresnis ir labiau pasišventęs, nes nežinau, kada mus mirtis išskirs".

Gerai yra, kai pensininkas mėgsta keliauti. Neseniai skaičiau kelionių aprašyme apie pensininką, kuris, taupiai gyvendamas ištisus metus, susitaupo tiek, kad gali kiekvienais metais atlikti didesne kelionę. Grįžęs iš tokios kelionės, jis jaučiasi lyg naują gyvenimą pradėjęs.

Nors pensininkas įstengia savo dienas kuo nors užpildyti, bet jo savijauta nėra gera vien dėl to, kad jis traktuojamas su mažesne pagarba. Gyvename tokioje kultūrinėje aplinkumoje, kur jaunystė proteguojama ir vertinama. Senesnės kultūros labiau vertina ir gerbia seną žmogų. Pvz. kinai, susitikę senesnį žmogų, jį sveikina su didesne pagarba. Kinai žmogaus amžių gerbia lygiai kaip ir jo išmintį. "Amerikoje daugiau vertinama tai, ką padarė negu kas tai padarė", sako psichiatras dr. S. Blanton. Jis toliau sako: Amerikos idealas yra besišypsąs tuščiagalvis jaunuolis, vairuojąs puikų 'convertible', prikrautą visokių gėrybių".

Fizinėms jėgoms mažėjant, galvojimo procesas ne visuomet silpnėja. Protavimas dar gali būti labai pajėgus ir žmogus dar gali būti labai kūrybingas, nors jis jau yra perėjęs į pensininkų eiles. Dr. S. Blanton džiuginančiai išsireiškia: "Esant 70 metų jaustis jaunam yra daug žavingiau, negu esant 40 metų jaustis senam".

A. L. Vischer savo veikaluose aprašo senų žmonių gyvenimą ir jų kūrybą. Jis iškelia aikštėn senų žmonių kūrybingumą. Štai keli pavyzdžiai: Ticianas, būdamas 66 metų sukūrė paveikslą "Kristaus vainikavimas erškėčiais". Ticianas, dar net 94 metų būdamas, nenustojo kūręs. Tintoretto 76 metais sukūrė paveikslą "Kanos vestuvės", Verdi, operą "Falstaff", parašė būdamas 80 metų. Michelangelo dirbo ir kūrė iki savo gyvenimo galo. Jis mirė 89 metų amžiaus. Sustojo dirbęs tik dvi dienas prieš mirtį.

Šiais laikais irgi turime tokių pavyzdžių: Churchill, Adenauer, Eisenhower. Mūsų tautoje, broliai Biržižkos, prelatas Krupavičius, tai asmenybės, kurių gilios senatvės kūrybingumas liudija jų nepaprastą energiją ir didelį vitališkumą.

Seno kūrybingo žmogaus pasitenkinimą gyvenimu pasako mums tapytoja senelė Moses būdama 90 metų — "Visas mano gyvenimas buvo ir yra darbas.

B. STRIGEL MARIJOS PAĖMIMAS DANGUN

Aš esu juo patenkinta. Viską padariau, kas galėjo būti geriausio, ir viską, ko gyvenimas iš manęs reikalavo. Tad galiu pasakyti bendrai, kad gyvenimas yra toks, kokį mes jį sukuriam".

Senatvėje jautrumas ypatingai padidėja. Nenuostabu, kad tuomet vis dažniau galvojama apie mirtį ir jos atėjimas jautriai pergyvenamas. Poetas Jesse Suart po vienos širdies atakos yra pasakęs: "Niekas nepradeda tikro gyvenimo, kol mirtis jam į akis nėra pažvelgus". Šie žodžiai suprantami taip, kad su artėjančia mirtimi kyla dar didesnis noras gyventi. Jeigu mirčiai artėjant nėra baimės, tai jos artėjimą galima pergyventi ramiai su stoine rezignacija ir pakilusiu religingumu. Kai kurie žmonės, su nuostabiai gerai išsaugotu vitališkumu, savo mirties visiškai neįsivaizduoja, nors ta mirtis jų laukia netolimoje ateityje.

Herman Feifel savo studijoje apie mirtį skiria dvi kategorijas žmonių mirties nusistatymo atžvilgiu: religingus ir naturalistus. Religingas žmogus, tikėdamas pomirtiniu gyvenimu, mirtyje mato amžinybės išsipildymą. Tikėjimas sielos nemirtingumu jau yra paguoda, nes nėra paguodos, kai laukiama tuštumos.

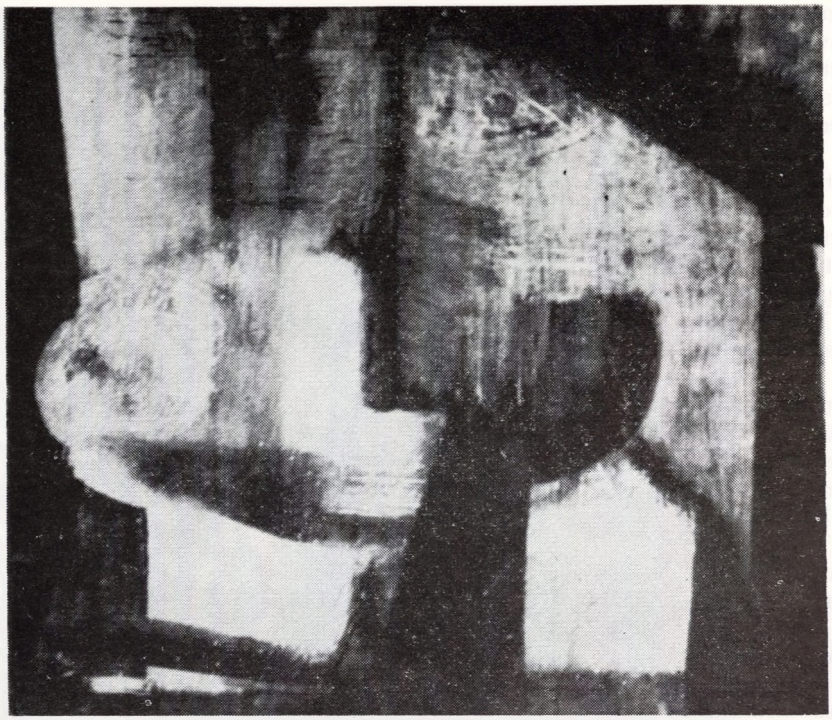

I. SUOKAITĖ

KAMBARYS (spaustos spalvos)

Naturalistas, arėjant mirčiai, pasiduoda depresijai. Jis trokšta mirties, nes joje mato savo beprasmiško gyvenimo galą.

Šviesiai pasisako apie mirtį R. M. Rilkė: "O, Viešpatie, duok kiekvienam tokią mirtį, kuri yra gyvenimo pasekmė — to gyvenimo, kuriame jis išgyveno meilę, vargą ir didžią prasmę". Gaila, kad tai yra tik didžiadvasiškų žmonių pasisakymai ir reti, kaip ir talentai. Psichiatras dr. S. Blanton, dirbęs kelias dešimtis metų psichinėje klinikoje, duoda kelis nurodymus, kaip vykusiai išbalansuoti senatvės dienas. Kai pas jį ateidavo seni žmonės, klausdami patarimų, jis labai domėdavosi jų problemomis. Jis, duodamas patarimus, jiems sakydavo: Daryk taip", "Nedaryk šitaip". Jis nesitikėdavo, kad jie tiksliai pildys jo nurodymus, bet tikėjosi, kad tais nurodymais jie bus paskatinti išvengti kai kurių gręsiančių pavojų ateityje. Tie pavojai yra: nelankstumas, savanadiškumas, baimingas rūpestis, emocinis nesubrendimas. Šituos pavojus jis pavadino nuodais. Nurodymus, kuriuos jis duodavo pacientams, jis vadino antidotais prieš minėtus nuodus.

Nebūk "sustingęs" kaip cementas. Gyvenimas nestovi vietoje. Senoviškas galvojimas ir senoviški papročiai nebūtinai turi būti geriausi. Tad būk lankstus ir prisitaikyk prie naujovių.

Neįsikibk į praeitį. Nemanyk, kad tik seniau viskas buvo gera. Nesmerk jaunos generacijos. Ir nors dabartyje yra daug blogybių, bet galvok realiai, nes ir anais laikais buvo taip pat.

Nebūk hipochondrikas. Nekalbėk apie savo ligas. Nelankyk per dažnai gydytojus, nes tai darydamas nori, kad jie kreiptų į tave dėmesį. Nevartok per daug vaistų, nes jei visi tie vaistai būtų paskandinti jūrų dugne, visos žuvys išgaištų.

Neik į pensiją, jei tik įmanoma dirbti. Aktyvumas suveda tave į kontaktą su žmonėmis, suteikia tau žemiško gyvenimo prasmės. Tu jausiesi naudingas kitiems.

Nebūk vienišas. Žmogus yra socialinė būtybė. Taigi vienišumas senatvėje yra ėjimas prieš savo prigimtį.

Nebijok mirties. Mirties baimė atima viltį ir žmogų daro pasyvų. Žiūrėk į mirtį kaip į būtinumą. Goethe yra pasakęs: "Gyvenimas yra žavingas išradimas, mirtis yra naujo, amžino gyvenimo išradimas".

Stenkis visu kuo domėtis. Domejimasis mokslu, menu, muzika bei gamta skatina protą nestovėti vietoje ir nukelia žmogaus senėjimą velesniems metams.

Būk kūrybingas. Kad ir ne visi sugeba kurti didžius darbus, vienok maži darbeliai namuose (drožinėjimas, dažymas, siuvimas, virimas) irgi gali būti kūryba, jei į juos įdedi sielos. Kūryba yra dieviškumo kibirkšis.

Išmok ko nors naujo. Gyvenimas nėra vien tik ilgio dydis. Jis yra trijų matavimų: ilgio, gylio ir pločio. Išmokęs ko nors nauja, pagilinsi savo gyvenimą. Jis taps erdvesnis, pilnesnis.

Susitik su žmonėmis. Susitikdamas su žmonėmis, turėsi progos išreikšti jiems meilę ir sulaukti iš jų paguodos.

Mėgink filosofuoti. Ir senatvėje turi nenustoti klausęs savęs: "Kam aš gyvenu? Koks mano gyvenimo tikslas? Kas aš esu? Kas yra realybė? Kur aš keliauju?" Laimingas esi, jei atsakymai veda tave prie Dievo suradimo.

Būk tuo, kas esi. Buvimas tuo, kas esi, suteikia tau dvasios ramybės, pašalina emocinę įtampą. Volteras pasakė: "Tas, kurio vidus neatitinka jo amžių, yra nelaimingas". Jaunas, mėgindamas nešti pasaulį ant savo pečių, daro lygiai tokią pat klaidą, kaip senas, nejausdamas atsakomybės ir vengdamas tos naštos.

Naudotasi — Charlotte Buehler, Psichologie im Leben unserer Zeit ir Dr. S. Bolton, Now or Newer.

LAISVALAIKIO UŽSIĖMIMAI

Jūrų kriauklių "hobby"

ELENA GIMBUTIENĖ

"Hobby" amerikonai vadina užsiėmimą laisvalaikiui. Kadangi dirbama tik poilsiui, šis darbas turi būti patrauklus. Kiek skirtingi yra žmonių pamėgimai bei gyvenamoji aplinka, tiek įvairūs gali būti jų pasirinkti "hobby": mokslas, literatūra, muzika, menas — rikiuojasi šalia įvairiausių amatų bei rankdarbių, sporto, turizmo, kolekcionavimo. Neretai tai, ką darome pramogai, ilgainiui virsta pagrindiniu mūsų užsiėmimu — pragyvenimo šaltiniu. Kriauklių "hobby" nėra naujas dalykas: Vakarų Europoje buvo plačiai kultivuojamas XVII - XVIII šimtmečiuose, vėliau užmirštas ir pastaruoju laiku vėl imąs atgyti. Savo šakotumu galėtų patenkinti beveik kiekvieno amžiaus, temperamento, išsilavinimo bei materialių išteklių asmenį, nes be kriauklių kolekcionavimo apima dar sportą, turizmą, amatus, mokslą, net meną.

Kriauklė yra išorinis skeletas, nameliai, minkštakūnio gyvūnėlio, vadinamo moliusku. Kriauklių, ištirtų bei aprūpintų moksliniais vardais, priskaitoma apie 70.000, neskaitant fosilinių, randamų uolienose ir kartais išplaunamų upių ir jūrų vandens. Jų sąrašas kasmet papildomas naujais radiniais. Plačiai imant, kriaukles galime suskirstyti į dvi grupes: vienageldžių ar straigių (univalves) ir dvigeldžių ar geldelių (bivalves). Vienageldės kriauklės sudarytos iš vieno gabalo; dvigeldės moliuską dengia poromis, nors ir ne visuomet abi pusės yra vienodos. Dalis moliuskų turi tik kriauklės užuomazgą, ar net visai jos neturi. Moliuskų ar vien tuščių jų kriauklių galima rasti ne tik jūrų dugne ar paplūdimiuose, bet ir gėluosiuose vandenyse, pelkėse, miškuose, net miesto darželiuose. Kriauklių rinkimas bei gyvų moliuskų stebėjimas gamtoje skatina sportą; čia neužtenka praleisti keletą valandų paplūdimyje, besimaudant jūroje. Prityrę kriauklių rinkėjai tvirtina, kad per apskritus metus nėra tokios dienos, kada jūrų gelmėse ar pajūryje negalima būtų rasti kurios ypatingos rūšies. Vieni moliuskai duodasi sugaunami nakties metu, kiti tik dieną, anksti rytą ar saulei leidžiantis, potvynio ar atoslūgio metu. Vasarodami prie jūros, kai įgrįsta kepintis saulėje, einame pasivaikščioti: pasidairykime, ką jūra bus mums padovanojusi. Tarp jūros bangų nudailintų akmenėlių ir jūrų algių tuoj rasime įvairių geldelių, mažesnių ir didesnių straigių. Dalis jų bus sudaužyta ar šiaip sužalota, bet pasitaiko ir visai gerų. Atsiranda noras atsikelti su aušra ir surankioti Neptuno iš nakties pajūry paliktas brangenybes. Kad tik būti pirmam kol niekas kitas nesuspėjo nusinešti gražesnių kriauklių. Atoslūgio metu, kai apsinuogina platesnis jūros dugno ruožas, kriauklių derlius būna gausesnis. Šia proga patartina apžiūrėti uolų apsemiamą paviršių, tiltų polius, dumblėtose vietose pakasinėti dugną — visur galime rasti gyvų moliuskų. Dar įdomiau yra žvejoti moliuskus gilesniame vandenyje: geri plaukikai nardo, kiti gaudo moliuskus, kaip žuvis, įvairiais prietaisais, vilioja juos į bučius žibintais (naktį) ar, kaip vėžius, jų mėgiamu maistu. Be to, reikia žinoti, kur jie veisiasi: rami įlanka ar bangų daužomas atviras krantas, uolos, upės žiotys, šilta ar šalta srovė, giluma, jūrų algių rūšis, kitų jūros gyvių kaimynystė — viskas sąlygoja tos ar kitos moliuskų rūšies veisimąsi. Žvejai, perlų gaudytojai, vėžių ir austrių augintojai sugauna daug įdomių kriauklių; kolekcionieriams pravartu palaikyti su jais gerus santykius. Žemės kriauklių rinkėjai savaime išvysto vaikščiojimo bei gamtos gyvių sekimo sportą.

Kaip ir filatelistai, konchologai turi nemaža draugijų, klubų, specialių krautuvių bei tarpininkų. Leidžiami katalogai, daromi kolekcijų išpardavimai; beveik kiekvienam gamtos muzėjuje yra konchologijos skyrius, akvariumuose makologijos skyrius — moliuskams paskirtas kampelis. Literatūra apie kriaukles ir moliuskų gyvenimą yra gausi. Žurnaluose, ne vien tik gamtos mokslus tyrinėjančiuose, neretai pasitaiko įdomių straipsnių, dargi gausiai iliustruotų. Nejudrūs, seni ar ligoti žmonės, patogiai sėdėdami prie rašomo stalo, gali vien tik susirašinėjimo keliu susidaryti turtingiausius rinkinius ir išstudijuoti, ką tik nori šioje srityje.

Moliuskų biologija sudaro atskirą gamtos mokslų šaką būtiną kriauklių medžiotojams. Kiekviena pasaulio kertelė turi sau būdingų moliuskų; kai kurios turi kosmopolitinių palinkimų, kaip pvz., valgomoji geldelė *Mytilus*, taip gausiai veisiasi, kad užkemša siauresnius kanalus, vandens baseinus ir pan. Kitos moliuskų rūšys puola žvejų veisiamas austres bei perluotes, arba graužia medį, akmenį ir tuo gadina uostų įrengimus, skandina laivus. Daugelis *Conus* giminės ir kai kurie kiti atogrąžų jūrų moliuskai yra nuodingi: jų įgėlimas yra nemažiau pavojingas, kaip koralų gyvatės. Yra ir tokių, kurie savo didumu bei plėšrumu sudaro pavojaus naro gyvybei, kaip pvz., geldelė *Tridacna*, pasiekianti kelių pėdų ilgį ar *Octapus* - aštuonkojis, kurio viena koja būna keturiasdešimties pėdų, o storumas — vyro liemens. Dauguma aštuonkojų turi neišsiplėtojusią kriauklę kūno viduje. Nuo kriauklių retumo ir nuo to, kiek pavojinga yra jų medžioklė, pareina kaina, atžymėta prekiautojų kataloguose. Muzėjuose bei privačių asmenų rinkiniuose pasitaiko tokių, už kurias buvo mokėta po kelioliką šimtų dolerių; o ir dabar Conus gloria maris vertinama tarp 600 ir 1.000 dolerių. Tiek pat kainoja baltadantė *Cypraea*. Virš 100 dol. atneša labai reta *Murex argo* ir kinietiška Epitomium *praetiosa*. Praeitame šimtmetyje, kai tos Epitomium kaina Europoje buvo pasiekusi virš dviejų šimtų dol., kiniečiai ėmė ją padirbinėti iš ryžių masės. Darbas buvo meniškas, bet kai jų daugiau atsirado rinkoje, kaina krito ir neapsimokėjo falsifikavimas, ypač, kad su laiku buvo rasta vieta netoli Okinavos (Japonijoje), kur tos kriauklės veisiasi. Padirbtos Epitomium dabartinių antikvarų vertinamos net daugiau, negu pirmoji, originali. Šiaip, kriauklių vertė svyruoja tarp kelių ir keliasdešimt centų ir retai pasiekia $50.

A. ŽMUIDZINAVIČIUS PAJŪRIO SMILTYNUOSE

Malakologų bei konchologų moksliniai darbai bei kriauklių kolekcijonavimas sudaro tik vieną medalio pusę plačiame kriauklės pasaulyje. Ekonominė sritis yra daug reikšmingesnė. Čia pirmiausiai reikia iškelti perlų žvejybą. Šis amatas yra tiek senas, kiek siekia Artimųjų bei Tolimųjų Rytų proistorė. Perlai figūruoja senovės Egipto istorijoje, Biblijoje, persų, arabų, indų, kiniečių šventraščiuose bei legendose. Apsčiai jų randama vidurinės Amerikos archeologinėse iškasenose. Ir dabar jie nenustojo savo vertės: už tobulus, nepaprasto didumo bei grožio perlus mokama po 10, 15 net 25 tūkstančius dolerių. Perlai randami jūrinės perluotės geldelėse (Avicula margaritifera), kurios veisiasi šiltesnėse Indijos ir Pacifiko vietose. Panašių perluočių randama Karaibų jūroje, Meksikos įlankoje ir atogrąžų Atlante. Savo perlais konkvistadorų laikais pagarsėjo Margaritos sala prie Venecuelos krantų, iš kur yra kilę daugumas Ispanijos karalių vainiko perlų, o taip pat stebūklingas popiežių žiedo perlas.

Perlas yra moliusko kūno lyg ir navikas: patekusį į vidų smėlio grūdelį ar kitą pašalinį krislelį moliusko organizmas "užmūrija" aptraukdamas jį nakro sluogsniu. Šiuo reiškiniu pasinaudoja perlų auginotojai: įspraudę trupinėlį nakro į perluotės kūną, po 4-5 metų gauna nedidelį perliuką. Tačiau dirbtinai auginti perlai niekad nepasiekia naturaliųjų tobulumo ir nėra augštai vertinami. Pagrindinės perlų žvejų pajamos susidaro ne tiek iš pačių perlų, kurie pasitaiko gal vienoje iš kelių šimtų sugautų geldelių, kiek iš nakro (perlamutro), kuris gaunamas iš perluotės geldelių. Tai brangi žaliava sagų, papuošalų bei kitų prabangos dalykėlių gamybai, o taip pat baldų ir įvairių namų apyvokos dalykų inkrustacijoms. Gražus nakras gaunamas iš kai kurių gėlųjų vandenų geldelių ir iš perlinių jūrų gastropodų (vienageldžių straigių). Perlų, kartais net ir labai vertingų, pasitaiko valgomosiose austrėse ir daugelyje kitų moliuskų.

Maistui vartojami moliuskai užima ne mažiau svarbią vietą tiek žvejyboje, tiek maisto pramonėje. Užtenka paminėti austres, vakarų Amerikos pakraščio *abalone (Haliotis)* ir visokias valgomas geldeles: mussel, clam, scallop. Lietuvos dvaruose buvo veisiama straigė obelinė (*limax pomatia*), iš kurios pranzūzų pavyzdžiu gamindavo prašmatnų patiekalą. Tą pačią, konservuotą, escargot vardu, galime gauti importuotų delikatesų krautuvėse. Kriauklės, atliekamos nuo maistui sunaudotų moliuskų, sumalamos ir pridedamos prie vištų pašaro ar perdirbamos įvairiais kitais būdais. Daug kur kriauklėsmis grindžiami sodo takeliai. Sodininkai mėgsta žemę gėlių vazonuose pridengti nakro gabalėliais, likusiais nuo sagų gamybos.

Iš kaikurių *Murex* giminės straigių senovėje gamino Tyro purpurą. Kadangi nedideliam dažų kiekiui pagaminti reikėjo sunaudoti daug sunkiai pagaunamų moliuskų ir, be to, dažų gaminimo paslaptis tebuvo žinoma nedaugeliui Tyro miesto amatininkų, tais dažais nuspalvintos medžiagos buvo labai brangios ir prieinamos tik didžiausiems turtuoliams. Ilgainiui įsivyravo paprotys purpurinę ir violetinę spalvas derinti su Bažnyčios bei valstybės valdovų insignijomis. Vėliau buvo rasta kitokių, pigesnių dažymo būdų.

Iš kito Vidužemio jūros moliusko, *Pinna nobilis*, Romėnų imperijos laikais gaudavo siūlus, iš kurių ausdavo brangiausį audeklą savo patvarumu ir žvilgėjimu neturėjusį sau lygaus: buvo tiek plonas, kad pečiams apgaubti skara duodavosi perveriama per

piršto žiedą. Amatų, kuriuose kriauklės yra žaliava, visą eilę galima panaudoti hobby reikalams. Seniausias iš jų yra gal kamejų (cameo) skaptavimas iš Viduržemių jūroje gaudomų šalminių sraigių *(Cassis rufa)*. Tos straigės apdangalas yra storas, iš viršaus gyvos koralų spalvos, giliau melsvai baltos; tai leidžia padaryti smulkius spalvotus bareliefus ant balto fono ir atbulai. Iš kamejų daromos sagtys, antkaklės ir visokie suvenyrai. Kamejoms skaptuoti tinka keletas kitų *(Cassis)* rūšių, randamų Amerikos atogražų jūrose. Net Cape Cod'e paplitusi koralo spalvos *Busycon Caricum* duodasi perdirbama į smulkias kamejas. Iš vienspalvio nakro išpiaustomos ažurinės sagtys ir gaminami kitokie prabangos dalykėliai. Apskritos valgomos geldelės *(Cherryston clam)* su fioletine dėme viduryje, supiaustytos nedideliais gabalais, duodasi puikiai šlifuojamos; paruošta medžiaga primena akmenis ir yra gausiai vartojama papuošalų gamyboje. Dabartinės Naujosios Anglijos indėnai iš tos pačios geldelės padarydavo savotiškus karoliukus ir vadino juos *Wampum*. Tai buvo jų pinigai, kartu ir religinio kulto dalykas: suvertus ant odinės juostelės "wampum" dėdavo numirėliams, kad jie greičiau galėtų patekti į laimingos medžioklės laukus. Smulkias kriauklytes, įvairiausio pavidalo ir spalvos, kartais dažytas, galima perdirbti į dirbtines gėles, papuošalus, suvenyrus. Jų pareikalavimas yra tiek didelis, kad nemaža žmonių verčiasi jų rinkimu ir prekyba. Naudojantis katalogais, galima jų paštu įsigyti. Vienas iš įdomesnių kriauklių pritaikymų yra komponavimas iš jų paveikslų, mozaikos ir bareliefų. Europoje, kiek žinau, toji kriauklių aistra prasidėjo aštuoniolikto amžiaus pradžioje ir labiausiai įsigalėjo 18-tojo ir 19-tojo amžiaus laikotarpyje. Savo kriauklių darbais pagarsėjo Mary Granville-Delany (1700 - 1780 m.), kunigaikštienė Margaret Cavendish - Bentinck (1714 - 1785 m.) ir Hannah Robertson. Pastarosios kriauklių darbų (Shellwork) atelje ir reikalingų tam medžiagų krautuvę lankė visos Europos diduomenė. Robertson mokinė Charlotte Finch mokė kriauklių meno Anglijos karaliaus Jurgio III dukteris. Anglų karalienė Viktorija ir Prancūzijos Kotryna Mediči buvo didelės šalininkės kriauklių pritaikymo rūmų patalpų (interior) dekoravime. Nuo pradžios 18-to šimtmečio Vakarų Europos didžiūnai savo rūmų soduose statydinosi grotas (grotto) bei altanas (sodo namelius), kurių sienos ištisai būdavo iškilotos kriauklėmis. Dabartinė benzino firma "Shell" 18-to amžiaus pabaigoje vertėsi egzotiškų kriauklių importu ir iš to susikrovė savo pagrindinį kapitalą. Tuomet ji pasirinko savo ženklą (trade mark) — *pecten* kriauklę ir vadinosi The Shell Transport and Trading company. Mūsų senesnės kartos bendralaikė, Gertrude Jekyll (1843 - 1933 m.), sodų architektė ir menininkė-tapytoja, gyvenimo pabaigoje savo paveikslams dažų vieton ėmė vartoti kriaukles. Dabar gyvenanti amerikietė Louise Allderdice-Travers pagarsėjo savo iš kriauklių daromais paveikslais, lyg ir natiurmortais. Ji juos vadina "decoupage". Kriauklių motyvų pritaikymą mene randame daugelyje pavyzdžių. Taip Boticelli paveiksle "Veneros gimimas" ir Ticianas "Anadyomene" pavartojo *pecten* geldelę. Pierro della Francesca Madonna stovi didelės kriauklės — *pecten* — fone. Dabartinių laikų ispanų dailininkas Salvador Dali Dievo Motinos paveiksle "Madonna de Port Lligat" virš Madonos galvos pavaizdavo stogelį *pecten* kriauklės pavidalo. Kitame paveiksle Dali panaudojo kriauklę *Pholas costata* angelo *sparnams*. Leonardo da Vinci priskiriamas pirmųjų spiralinių laiptų suprojektavimas. Didysis menininkas buvo atydus gamtos prajovų stebėtojas ir manoma, kad tuos laiptus, vienus besisukančius į dešinę, kitus — į kairę, yra padaręs dešininių ir kairinių straigių pavyzdžiu. Bet, visgi, Leonardo da Vinci nebuvo pirmuoju: ispanų konkvistadorai rado daug senesnį Majų kultūros bokštą su tokiais pat spiraliniais laiptais Chichen Itza, dabartinėje Meksikoje. Ispanai vadina tokius laiptus "caracol", kas reiškia "straigė".

Pecten geldelė yra laikoma šv. Jokūbo — (Santiago - St. Jacques) atributu. Švento Jokūbo vardo vienuolynas Compostella, šiaurės vakarų Ispanijoje, kur legendos žodžiais, yra palaidotas šventojo kūnas, yra gausiai papuoštas *pecten* kriauklės baraljefais. Pats šventas Jokūbas dažnai vaizduojamas su kepure, papuošta pecten kriaukle.

Straiginė kriauklė *Turbinella* yra siejama su Višnu (Indijoje) kultu. Stabo lazda papuošta tąja kriaukle: šventą aliejų, vartojamą valdovų patepimui jų karūnavimo metu, šventovės žyniai laiko supiltą Turbinella kriauklėje.

Renesanso ir Baroko architektūroje kartais randame kriauklių — pecten geldelių ir plokščių straigių — motyvų frontonuose, langų bei durų papuošimuose, lubų freskose. Tokių yra Pažaislio vienuolyne, Vilniaus Antakalnio Sapiehų rūmuose, šv. Kotrynos bažnyčioje Vilniuje, ir daug kur kitur.

Taigi, ir tiems, kurių nedomina nei kriauklių rinkimas bei jų kolekcijonavimas, nei jų studijavimas, nei amatai, kriauklių "hobby" gali suteikti daug malonumo, jieškant kriauklių pritaikymo įvairiuose žmogaus kultūros etapuose.

S. SMALINSKIENĖ GĖLĖS

S. SMALINSKIENĖ VASARA

JERONIMŲ VAIKAI

ERNST WIECHERT

Apie Sovirogo kaimą nėra pasakojusi jokia kronika. Kronikos nepasakoja apie pražuvusius kaimus. Jie stovi prie ežerų ir pelkių anoje šalyje į rytus, pilkais stogais ir aklais langeliais, senais šuliniais su svirtimis ir laukinių kriaušių medžiais akmenuotuose dirvonuose. Juos supa didžiulis miškas ir virš jų išsiplečia augštas dangus su sunkiais debesimis. Tik vienoje senoje žinutėje buvo rašoma apie Savirogą, kad tai buvęs bitininkų kaimas, kas reikštų ten buvus įkurtą riterių sąjungą laukinio medaus derliaus nuėmimui ir tikriausia dar daugeliui ir visai kitokių pareigų, apie kurias nebuvo minima. Taipogi Jerominų vardas jau buvo minimas tame sename tamsiame amžiuje. Tačiau tai ir buvo viskas, ir po to vėl nebuvo žinoma, kokios nelaimės, karai, maras ir ligos per tą kaimą buvo praėję. Lenkai, lietuviai ar totoriai, o, greičiausia, visi yra ten buvę. Žmonių kalbose tebuvo prisimenamas baisus badas, kai duona buvo kepama iš medžių žievės, ir maras, po kurio nebuvo likę nieko gyvo, išskyrus piemenį, vardu Mykolas. Šis gi buvo pabėgęs su kaimenės likučiais į kalnus, ir iš ten iškilo vėl nauja giminė, tyro ar maišyto kraujo.

Tačiau Savirogo gyventojai negyveno praeitimi. Jų diena prasidėdavo vos žvaigždėms išblėsus ir baigdavosi joms vėl virš miško sužibėjus. O atnešdavo ji jiems už visą jų prakaitą ne daugiau, kaip tik nuogą gyvenimą. Akmenuoti laukai nešė jiems bulves ir rugius, pelkė teikė durpes, pakrantė šieną. Ponas von Balk leisdavo jų liesas karves į miško skynimą, eigulis duodavo darbo ir truputį malkų, o kas jiems nebūdavo duodama, tą pasiimdavo jie patys tamsiose naktyse, ir joks pastorius negalėdavo jų įtikinti, kad vargingiesiems priklauso vien tik dangaus karalystė.

Nė vienas iš jų tarpo nebuvo iškilęs ir išgarsėjęs apylinkėje ar provincijoje. Jau nuo vaikystės jiems buvo primesta tamsi lemtis ir taip tamsoje jie ėjo savo keliu. Kartais nuskambėdavo kurio nors vardas už žvėries, žuvies ar malkų vagystę, tačiau tie vardai nutildavo už geležinių grotų ir jų garbė baigdavosi jų mirtimis. Pagal tėvo pasakojimą nė vienas iš

jų, išskyrus senelį Mykolą, nebuvo "pajudinęs pasaulio". Nė vienas iš jų netapo viršaičiu, pastorium, mokytoju, išradėju ar naujos meilės pranašu. Visas mokytoju, išradėju ar naujos meilės pranašu! Jie neskaitė laikraščių ir apie tai, kas vykdavo apskrityje ir pasaulyje jie sužinodavo tik iš savo mokytojo burnos, kuris buvo jiems it Mozė dykumuose.

Ponas Štilingas tapo čia saviškiu daug ankščiau, negu jo plaukai pradėjo žilti. Nuo jo nereikėdavo nieko slėpti, nes pagaliau jis gi visvien viską matė, — net tai kas atsitikdavo tamsoje. Jis rašydavo jų retus laiškus ir laidodavo jų gausius vaikus. Jis viską darydavo veltui, jis turėjo tokią visiškai tyrą širdį ir vertė pajusti, kad visgi esąs ir geresnis gyvenimas, nors jis jiems ir buvo palikęs uždarytas.

Žmoną buvo palaidojęs, o sūnus išėjo už jūrių, tolyn nuo to ramaus gyvenimo, ir pradingo kažkur nepažįstamoje, žėrinčioje pakrantėje. Sesuo prižiūrėjo jo namus ir ji buvo tokia pamaldi, kad tai net skaudino; ji kalbėdavo apie kaimą, kaip apie Sodomą ir retkarčiais, po uždraustos žūklės, girtuokkoks keršto angelas. Ji buvo sulinkusi, didelėmis švelniomis akimis ir vadinosi Eliza.

Laike tokių kryžiaus karų Štilingas eidavo su lopetėle ir kuprine į miškus ir pelkes ir jau sekančiame name jis linksmai perspėdavo savirogiečius, kad nusidėjėlių atvertėja pakelyje, o tie pasislėpdavo nuo jos savo laukuose ir už sodo tvorų.

Provincijos sostinėje gyveno žymus profesorius, prie kurio kojų sėdėdavo daug studentų ir jo tyrinėjimams Štilingas rinkdavo įvairius augalus, augančius nuo nepamenamų laikų po augštomis pušimis ar pelkynuose. Jei iš ten ateidavo laiškas ar padėka, jo kuklus gyvenimas jam atrodydavo įaustas į didžiu lį pasaulio audinį, jautėsi esąs ano didžiojo tyrinėtojo mokiniu ir bent maža dalele prisidedąs prie to, kad mokslo liepsna neužgestų, bet būų perduodama iš rankų į rankas iki tos tolimos ribos, kurią Dievas žmogaus protui yra nustatęs. Dažnai per šituos keliavimus jis imdavo su savimi vieną savo mokinių, kurį tikėdavosi pažadinti ir išvesti į naują gyvenimą, kad jis virš kaimo tamsos tarsi žvaigždė sužibėtų. Iš savo kuklios algos jis dėdavo apskrities kasoje santaupą prie santaupos, taip slaptai, kad net pati Eliza apie tai nieko nežinojo ir tai jis pats vadindavo "Nobelio premija", skirdamas ją pirmutiniam kaimo vaikui, kuris likimo bus apdovanotas gabumais ir noru atsidaryti duris į proto ir pažinimo pasaulį.

Kartą jie sėdėjo ant pelkės krašto išsidėję prieš save orchidėjas ir saulės rasutes, o šilta rudens saulė varvino pušų sakus. Bobų vasara buvo praėjusi per dangaus mėlynę ir pelkėje ant žemų beržų kabėjo jos voratinkliai. Toli buvo kaimas, toli visas pasaulis ir toje tylioje valandoje jiems atrodė, lyg sėdėtų jie užburti ant žemės krašto ir turėtų ant piršto stebuklingą žiedą, kuris vienam iš jų galėjo atidaryti nepažįstamą pasaulį.

Tačiau tas, kuriam šis žiedas buvo skirtas, atidavė jį tylėdamas atgal. Jis nenorėjo. Jis nenorėjo apleisti kaimo, ežero ir miško, neturto ir baudžiavos, žagarų prie krosnies ir prakaito laukuose. Jis žinojo, kad viskas tas būtų gražu, lyg stebuklas iš pasakų knygos, žibėjimas ant jo giminės vardo ir jis tikėjo, kad pajėgtų tuo keliu eiti.

Tačiau jis nenorėjo. Negalėjo išaiškinti to žodžiais, kadangi visą jaunystę buvo tylus ir vienaskiemenis vaikas. Tik žinojo, kad tai nebuvo jo kelias, ne tas tikrasis. Tas jaunuolis buvo Mykolas, ir nakčia, kai Štilingas gulėjo be miego ir girdėjo obuolius į žolę krentant, jam visvien atrodė, kad šitų Jeronimų namai seą paskirti išnešti kaimo vardą į apylinkę. Dar nežinojo, ar šitas vardas švies, ar degins, o kada pagalvojo apie septynis vaikus, kurie nešiojo šitą vardą, jam buvo dar labiau neaišku.

Nuo tada pradėjo su dar didesniu dėmesiu žiūrėti į šito septyneto akis. Visi buvo gražūs vaikai, trys tamsaus ir keturi šviesaus grožio, tačiau jis žinojo, kad grožis visados yra pavojumi, ar jis šviestų virš tamsios ar šviesios galvelės. Buvo aiškiai matyti, kad Mykole, Gottholde ir Ginoje buvo motinos kraujas, svetimas, sunkus kraujas, kuris norėjo didelių, laukinių pergyvenimų ir stovėjo konflikte su gyvenimu. Kituose gi keturiuose gyveno Jeronimų kraujas tykus, svajingas kraujas, kuris brendo atsisakymo ir išminties kelyje, tačiau taip pat švelniam žaidime, paslaptingam pamaldume arba aklam paklusnume.

Dažnai jis stovėdavo mokyklos kieme po didžiąja liepa ir stebėdavo vaikus, kurie lėtai ar skubiai traukė iš kaimo trobų pagal mažojo skambučio balsą. Ir Jerominų vaikus matydavo ateinant, Mykolą vieną, Gottholdą vieną ir Giną dažnai prie vartų dar suabejojant, apsigrįžtant ir už sodo prie pelkės pradingstant.

Likusieji, tačiau, ateidavo drauge, — mažutis karavanas su senu vaikų vežimėliu, kurį stūmė Marija ir kuriame sėdėjo Kristijonas, senu veidu, tarp rankų susidėjęs kriukius, akis įsmeigęs į debesis, kurie dideli ir iškilmingi traukė tarp stogų. Prieš juos eidavo Friedrichas, visuomet suveltais plaukais ir dažniausiai su švilpyne lūpuose.

Nuo paskutinio pavasario, gale tos eisenos eidavo ir Jonas Ehrenreichas, rimtas ir beveik iškilmingas, mažutis klapčiukas, einąs pas kunigą sakramento. Ant jo ilgiausiai likdavo mokytojo akys, kol Friedrichas atsargiai ir juokaudamas keldavo iš vežimėlio mažą raišąjį ir nešdavo į klasę. Jau nebenorėjo nieko tikėtis po paskutinės vilties sunaikinimo, tačiau kartais, per šių atvykimą ar laike pamokų jam nedrąsiai atrodydavo, kad šita plati, aiški vaiko kakta virš gilių šviesių akių buvo kitaip dėta, negu kitų kaktos, graži tyro branduolio buveinė, ir tie klausimai, kuriuos jis Jonui skirdavo, buvo dažnai skirtingi, pilni klastos ir sląstų, klausimai, prie kurių jis pats sulaikydavo kvapą, betgi į kuriuos Jonas visad atsakydavo, dažnai abejodamas ir po ilgo mąstymo, tačiau atsakydavo giliai atsikvėpdamas, o senio ranka draugiškai nusileisdavo ant jo plaukų. "Tai buvo šaunu, Jonai Ehrenreichai, tai buvo šaunu".

Tačiau atsitiko dar tą patį pavasarį, kad Jonas ir kitu būdu patraukė visų dėmesį, ne vien tik savo sąmoningumu. Anais laikais provincijos mokyklos tebebuvo dar dvasiškių priežiūroje. To bažnytkaimio pastorius, kuriam priklausė ir Svairogos, buvo žmogus, nors neblogas, tačiau pamažu apkartęs, pavargęs beskelbdamas evangeliją ant erškečiuoto lauko, ant kurio jis nieko kito nematė dygstant, kaip girtuokliavimą, vagystes, bylinėjimąsi ir klastą. Jo gyvenimas jam atrodė tuščiai praleistas ir kadangi nenorėjo savęs laikyti nevykusiu Viešpaties tarnu, jam teliko parapiją laikyti nuodėmingais ožiais, velnio gimine, išperėta miškuose ir pelkėse, užsispyrusia ir atbula

banda, kuriai reikėjo ne meilės, bet botago.

Kada jis lankydavosi savo parapijos mokyklose, tai jo akys nematydavo vaikų akyse nedrąsos ar bent nesuprantančio stebėjimosi, bet matydavo jų tėvus, motinas ir protėvius, akis, kurios per visą gyvenimą nedrąsiai, bet pasipriešindamos nusigręždavo į šalį ir jo nemeilus žvilgsnis atšaldydavo kiekvieną pasirengimą atsakymui ar džiaugsmui, kad neilgai trukus jis sausu galvos linktelėjimu pastatydavo ir patį mokytoją į kaltininkų eilę, kaip neištikimą darbininką Viešpaties vynuogyne, kurio rūkščiais vaisiais štai dabar visi kartu dūsaudami galėjo įsitikinti.

Kai kas pasipiktindavo, kai kas nuduodavo nepastebįs, tačiau ponas Štilingas parinkdavo posakį iš Naujojo Testamento, kur kalbama apie didelę meilę tarp Viešpaties tikinčiųjų, ir kai jis susimąstęs, braukdamas sena, kiek drebančia ranka per žilus plaukus pasakydavo "taip turėtume mes visi elgtis, didieji dar labiau, negu nesubrendę", tai po to dažniausiai pastorius paskubėdavo baigti savo tikrinimą, su truputį įkyria mintimi, kad tas posakis buvo jam taikytas ir skubėdamas į vežimą guosdavosi mintimi, kad šitas senas žmogus gal greit turės perduoti savo darbą jaunesnėms ir pagarbos pilnesnėms rankoms.

Šį kartą, tačiau, Štilingui nereikėjo daryti palyginimų, nes viskas savaime kitaip susiklostė. Prieš kaimą ant vieškelio pastorius sutiko žandarą Korsankę. Korsankė buvo raitas su šalmu ant savo apvalios galvos ir jo geraširdiškas veidas atrodė prieš atvažiuojančią karietą kiek sumišęs, nes jis buvo ne vienas. Prie jo kariosios kilpos, pririštas odiniu diržu, žingsniavo miško darbininkas Daida, mažas, sulinkęs žmogelis jau žilais plaukais, ir šis be jokio sumišimo ir net su smalsumu žiūrėjo tiesiai į pastorių.

Korsankė niekad nebuvo blogu žmogumi. Jis žinojo gyvenimą–šituose kampeliuose, žinojo, kas buvo bado ir nederliaus metai, kiek šviesos ir laimės galėjo įnešti medžio rąstas ar kiškis į tamsią grįtelę. Tačiau jis buvo senas puskarininkis, kuris davė priesaiką ir įsakymas jam buvo įsakymu, po kuriuo nereikėjo raustis.

Tačiau nebuvo malonu, kad teko susidurti su pastorium. Čia truputį išėjo iš jo ribų, — šitas pririšimas odiniu diržu, — bet šitose vietose grioviai buvo tokie siauri, už jų miškas tankus ir klampus, ir jeigu žmogus padarytų kvailystę ir pradingtų, tektų aiškintis ir gal būtų net papeikimas. Malonu, betgi, nebuvo, — ir todėl jis tikėjosi, kad pastorius pasitenkins jo karišku pasveikinimu ir žiūrės pro šalį.

Pastorius tačiau nebuvo nusiteikęs žiūrėti pro šalį, gi Daida sulėtino žingsnį ir šypsodamasis žiūrėjo į vežimą, lyg lauktų gražaus dvasiško palaiminimo savo nepatogiai kelionei.

Korsankei teko reikalą aiškinti ir pastorius iš savo sėdynės pasakė pamokslėlį, kurį žandaras su pagarba išklausė ir tuo metu jį kankino abejonė, ar jam reikėtų nusiimti šalmą, ar ne. Daida, tačiau, žvelgė į pykstantį nekaltomis akimis ir užbaigė visą sceną nelaukta nuoširdžia padėka. Pastorius taip gražiai kalbėjęs, kad gaila eigulis negalėjęs jo girdėti, tai jam būtų daug padėję.

Mokykloje, nieko blogo negalvodamas, pastorius atpasakojo šitą susitikimą, rišdamas jį su septintuoju įsakymu ir jam atrodė visiškai teisinga, kad visų akys nukrypo į penkis Daidos vaikus, kurie nelaimingi žiūrėjo į žemę. Tada jis paprašė mokytoją pradėti tikybos pamoką.

Visą šitą įvykį ponas Štilingas sekė ramiu veidu ir niekas negalėjo išskaityti, ar jis reiškė papeikimą ar pagyrą. Ir tai, kad jis iššaukė Kristijoną atpasakoti palyginimo apie didįjį skolininką, tebuvo vien tik pagal numatytą pamokos planą. Tačiau kai šis pakėlė savo šviesias akis sename veide ir pilnas pagarbos pastorystei savo gražiu balsu pradėjo "todėl Viešpaties karalystė yra lygi Karaliui, kuris nutarė atsiskaityti su savo tarnais", — pastoriui pasirodė, kad čia ir vėl tyčiomis jam parinkta ir jo akys įdėmiai bėginėjo tarp kalbančiojo ir jo mokytojo. Kai po paskutinių žodžių ir mažos tylos valandėlės jis sulaikydamas mokytoją uždavė klausimą, ar jie suprantą, kas yra Paikuolis ir ar kuris tokį žinąs, atsitiko kaikas visai nelaukto ir neįtikėtino, kad vienas mažasis Jonas pakėlė ranką ir pastoriaus iššauktas garsiai ir be abejojimo pasakė: "Kaizeris".

Netgi pats Štilingas valandėlę žiūrėjo neatgaudamas žado į jauniklio veidą, tačiau kai pastorius pasipiktinęs kėlė ranką, jis jau ramiausiai klausė, kodėl jis taip manąs.

"Kaizeriui niekad nereikia būti alkanam", — atsakė Jonas su pasiryžimu, — "ir jis visiškai nežinąs, kad Daidos čia badauja, kadangi jų karvė ką tik puolė ir grūdai po žiemos jau išsibaigę. Taipogi vienas kiškis nepadarytų Kaizerio neturtingu, jis turįs kiškių, kaip eglė spyglių. Senai toje mažoje klasėje su nubraižyta lenta ir apdraskytu žemėlapiu bebuvo viešpatavusi tokia lyta, kaip po šitos kalbos.

Anksčiau, negu mokytojas spėjo ką pasakyti, — ir net tada, kai jis buvo praveriąs burną, dar pats nežinojo, ką turėtų sakyti, — pastorius jau klausė visiškai pasikeitusiu balsu.

"Kaip vadinasi šitas vaikas?"

"Jonas Ehrenreichas Jeronimas", — atsakė mokytojas.

"Aha". — pasakė pastorius ir jo atmintyje iškilo veidai visų Jeronimų, kurie laike jo pastorystės buvo perkryžiavę jo kelią. Senelis, kuris atmintinai mokėjo visą Senąjį Testamentą ir kurio akys visados į jį žvelgdavo, lyg pastorius būtų Dievo žodžio darkytojas. Tėvas, kuris neidavo į bažnyčią ir kuris tikriausiai priklausė kokiai prakeiktai sektai. Motina, kuri atrodydavo, lyg būtų katalikė, ir vyriausias, kurį jis tik buvo įšventinęs, užsispyręs, niūrus vaikinas, kuriam Konfirmacijos pamokos būdavo lygios kalėjimo bausmei.

"Aš perleidžiu jums tolimesnę eigą", — tepasakė Štilingui ir apleido klasę.

Štilingui tai atrodė perdaug jau patogus išėjimas iš padėties, tačiau visvien jis buvo kažkaip patenkintas, svarstydamas, kaip tokiu atveju būtų pasielgęs Pestalozzi. Ir kaip tik todėl, kad to nežinojo, pasiliko stovėti ilgai prie lango sudėtomis už nugaros rankomis, nebegalvodamas apie šitą vaikišką Didenybės įžeidimą, bet apie tai, kaip kartais neužtenka viso gyvenimo pilno Biblijos ir Dievo žodžio, kad pajusti lengvą dvelktelėjimą Kristaus atodūsio.

Tą patį vakarą Štilingas ilgai sėdėjo prie savo pajamų knygelės, rašinėjo ilgus skaičius ir pagaliau priėjo išvados, kad jei jis štai šio to dar atsižadėtų, tai metų bėgyje galėtų žymiai padidinti savo Nobelio premiją ir po šios dienos gelbūt nebūtų visiškai nerealu dar sykį prikelti gyvenimui vieną palaidotą viltį.

Aprašomasis kaimas yra nuošaliame Sūduvos krašte, kame nuo senovės laikų gyveno jotvingiai ir prūsai. Čia kalbama apie jau suvokietintus tų kilčių palikonis.

Vertė R. K. Vidžiūnienė

• VAIKO AUKLĖJIMAS

Veda D. Petrutytė
Adresas: 3721 W. 65th Street, Chicago 29, Ill., USA

GAMTA — AUKLĖTOJA

D. PETRUTYTĖ

Gamtos reikšmė vaikų auklėjime yra nepaprastai svarbus dalykas. Apie tai jau esu rašiusi "Moteryje" 1962 m. Nr. 3 — "Vaikai, gamta, iškylos, atostogos" ir 1964 m. Nr. 5 — "Gamtos reikšmė auklėjime".

Vaikų veržlumas gamton

Gamta visus traukia į save: ir jaunus ir senus, sveikus ir ligonius, menko ir augšto išsilavinimo žmones. Visiems, o visiems gamta yra vienodai dosni. Kiekvienas joje randa suraminimą, paguodą, džiaugsmą, visokios rūšies įkvėpimą, atsigaivinimą, dvasinį ir fizinį poilsį.

Bet už vis daugiausia gamtos patrauklumą jaučia vaikai ir net mažyčiai kūdikiai. Vaikus gamta tiesiog vilioja, juos žavi, kap kokia pasakų burtininkė. Savo ruožtu, vaikai nepaprastai gyvai domisi gamta, gyvai ir jautriai reaguoja į jos reiškinius.

Vienodai vaikai mėgsta kiekvieną metų laiką. Kiekvienas metų laikas jiems yra patrauklus ir mielas. Niekada vaikų neliūdina oro atmainos, k.a.: lietus, sniegas, vėjai, audros... Atvirkščiai, kiekviena oro atmaina, tarytum, atneša jiems savotišką džiaugsmą, smagumą, malonumą ir pasitenkinimą. Stebėkime vaikus ir lengvai įsitikinsime, kad, ištikrųjų, jie niekada nenusimena: nei lietui lyjant, nei sniegui sningant, nei ūkanai ar darganai užėjus.

Mes, suaugusieji, tuojau imame dejuoti ir aimanuoti, kai ima niauktis, lyti ar snigti, o mums reikia kur nors eiti ar važiuoti. Tuo tarpu, vaikai su tokiu pat smagumu ir žingeidumu veržiasi laukan kaip ir saulėtą dieną. Kaip alkanas trokšta duonos, kaip troškulio kankinamas — vandens, taip kiekvienas vaikas trokšte trokšta betarpiškai susilieti su gamta, betarpiškai pajusti vienokias ar kitokias oro atmainas. Nesvarbu kokios jos bebūtų.

Įdomu, kodėl tie mažyliai taip įkyriai varžiasi gamton? Ką jie supranta, ką jie išmano apie gamtą? Kaip tik šičia prisiminkime Aristotelio posakį: "Nihil est in intellectu, quod non fuerit in sensu". Tai reiškia, jog nieko nėra mūsų galvoje, mūsų intelekte, ko mes neapčiuopėme savo juslėmis. Štai ir visa paslaptis vaikų veržlumo gamton. Tatai normalus, natūralus, būtinas ir reikalingas reiškinys. Jei vaikas tokio veržlumo nerodo, tai kas nors su juo yra netvarkoj.

Gamta su savo reiškiniais kaip tik yra ta vieta, kur vaikas gauna daugiausia įpūdžių, ir kuriuos jis lengvai įsisavina jautrių juslių pagalba. Pažinimas ir abstrakčios sąvokos susiformuoja per juslinę patirtį ir juslinį sąlytį su realiu pasauliu, su realiais daiktais. Vaiko dvasinis pasaulis, jo intelektas ir jo protas vystosi, plėtojasi ir turtėja juslių padedami. Kaip tik gamta ir yra tas gyvasis, niekada neišsenkantis šaltinis visokiausių įspūdžių, kurių reikalauja vaiko intelektas, kad jis galėtų sveikai ir normaliai plėtotis.

Intelektualinis alkis ir troškulys ir yra tie veiksniai, kurie sukelia vaike veržlumą gamton, o juslės, tartum intelekto čiulptukai, gaudo įspūdžius. Tokiu būdu, gimsta gyvas susidomėjimas. Todėl labai svarbu, kad suaugusieji, o pirmiausia tėvai, pasistengtų šitokį vaikų domėjimąsi gamta palaikyti visuomet gyvą ir kūrybingą.

Vaikų meilė gamtai

Veržlumas padeda pažinti gamtą, o pažinimas įžiebia meilę. Iš tikrųjų, jeigu kas nors myli gamtą, tai vaikai yra didžiausi jos mylėtojai. Kai kas mano, kad vaikus reikia mokyti mylėti gamtą. Tai netiesa. Vaikai gamtą myli, tik mes suaugę, paprastai, tą meilę ne tik kad neugdome, bet žlugdome, slopiname, darkome. Žinoma, ne sąmoningai. Tai darydami, mes žalojame vaiko asmenybę, pasėdami blogio sėklas, iš kurių pamažu ima dygti kerštas, pyktis, naikinamoji dvasia. Dažnas šių dienų keturmetis vaikutis, pamatęs vabalėlį ar kirminėlį, su savotišku pasigardžiavimo jausmu užmina jį koja ar net, lyg įtūžęs, sutrypia jį. Pamatęs medelį, be jokio pasigailėjimo ima draskyti jo lapus, laužyti šakas. O ką jau bekalbėti vėliau apie paauglius ir ju ardomuosius veiksmus gamtoje. Tai nesąmoningas kerštas už mūsų apsileidimą, sužlugdant pirmuosius meilės daigelius gamtai ir jos reiškiniams.

Giliai įsidėkime sau širdin, jog vaikui ar mažyčiam kūdikiui nepakanka vien gryno oro, saulės ir vandens, nes pačiuose jauniausiuose kūdikiuose vystosi ne vien fizinis, bet ir psichinis gyvenimas. Todėl išvežę vežimėlyje kūdikį į lauką, neuždangstykime jo iš visų pusių, kad jis nieko nematytų. Atvirkščiai, paruoškime jo guolį taip, kad jis galėtų stebėti aplinkinį pasaulį ir kas jame darosi. **Ne slėgiąs nuobodulys turi užmerkti kūdikio akutes, bet saldus nuovargis bestebint medžius, besiklausant jų ramaus lapų šiurenimo, darniai besijungiančio su saldžiu paukštelių čiulbėsiu.**

Tokiu būdu migdydami kūdikį, patarnausime ne tik jo kūneliui, įgalindami jį kvėpuoti grynu lauko oru, bet labiausia pasitarnausime sielutei, sudarydami malonią progą pasisemti gražių įspūdžių, reikalingų dvasinių galių kūrybai.

Vyresnius vaikus imdami pasivaikščioti, nevežkime juos, kaip kokius paliegėlius, vežimėliuose ar automobiliuose. Leiskime jiems patiems eiti. Tai pats patraukliausias užsiėmimas vienerių, pusantrų ar dvejų metų amžiaus vaikų. Tik nerenkime ir neišpustykime jų kaip lėlyčių, idant nereikėtų drebėti, kad jie nesuteptų puošnių drabužėlių. Kaip gi vaikutis pažins daiktus, jų ypatybes, jeigu mes drausime jam juos liesti, pačiupinėti, atsisėsti ant žemės? Kūdikis ar vaikas yra nepasyvus, bet aktyvus gamtos stebėtojas. Vidinis paskatas stumia vaiką naudoti jusles, kaip pažinimo įrankius. Iš čia ir kyla tas nenugalimas vaikų noras viską liesti, čiupinėti, uostyti, ragauti, klausytis. Tai žinodami, nekliudykime vaikam, bet kiek galėdami, padėkime jiems kuo daugiausia prisirinkti įspūdžių.

Nuo pat ankstybos vaikystės išmintingai ugdydami vaikų meilę gamtai ir domėjimąsi ja, pratindami juos tvarkingai žaisti ir dirbti gamtoje, padėsime formuotis labai reikalingoms ir būtinoms būdo savybėms, kaip darbštumas, globojimas medelių ir gyvūnų.

Kiemuose prie savo namų padarykime nors nedidelį sklypelį žemės daržovėms auginti. Sudominkime vaikus jų priežiūra: žemės paruošimu, trėšimu, laistymu, ravėjimu, kaupimu. Parūpinkime reikalingus tokiam darbui įrankius: laistytuvėlį, kastuvėlį, kauptuką, šluotelę ir grėbliuką. Įrankiai turi būti gražūs, tvirti, patogūs, nedideli, bet ne žaisliukai. Taip pat svarbu, kad tie įrankiai turėtų savo vietą ir būtų vaikui lengvai ir patogiai prieinami.

Išvykos į gamtą

Šeštadieniais, sekmadieniais reikėtų organizuoti su vaikais išvykas į gamtą. Tų išvykų tikslas turi būti planingas, o ne tik "pakvėpuoti grynu oru", pavalgyti gamtoje ar pasikepinti saulėje. Jeigu mums suaugusiems to pakanka, tai toli gražu ne vaikams. Jie trokšta veikti, judėti, tyrinėti, stebėti, sužinoti. Tai natūralus visų normalių vaikų bruožas, tik pasistenkime jį panaudoti jų inteligencijos ugdymui, gamtinių žinių įsigijimui ir pagilinimui.

Planuodami išvykas, atsiminkime, kad maži vaikai labai mėgsta judėti, vaikščioti. Jie jokiu būdu nerimsta vietoje. Todėl, mielieji tėveliai, neimkime gardelių su savim. Gardelyje įkalintas vaikas nejaus gamtos grožio, jos patrauklumo. Jokie vertingi gamtos įspūdžiai nepasieks vaiko sielutės, nepraturtins jo asmenybės, nes jis kentės, negalėdamas laisvai judėti. Visos jo pastangos bus nukreiptos, kad kaip nors išsilaisvintų iš to kalėjimo.

Taip pat žinotina, kad patiesus ant žemės patiesalą, negalima reikalauti iš vaikų, kad jie ant jo ramiai "tupėtų", žaisdami su kokiu menkaverčiu žaisliuku. Atsiminkime, kad vaikui reikia judėti, judėti, judėti ir judėti... Judėjimui reikia erd-

BRITŲ KOLUMBIJOS KATALIKŲ MOKYKLŲ SISTEMA

DALIA TREIGYTĖ

Praeitais metais sužinojau, jog katalikų momyklos Britų Kolumbijoje išsilaiko be valdžios paramos. Kaip tai įvykdoma? Tvirtas pasiryžimas ir įsitikinimas, jog jos atlieka krikščioniškų asmenybių auklėjimo darbą, iki šiol teikia pakankamai jėgų tiems, kurie neša šią naštą ant savo pečių.

Prince Rupert vikariatas apima nemažą šiaurinės Britų Kolumbijos plotą. Pradžioje katalikų mokyklos čia buvo išlaikomos grynai iš parapijnių sekmadienio rinkliavų. Dabar provincinė valdžia jas remia bent dalimi: atleisdama nuo mokesčių ir parūpindama būtinas knygas. Visos kitos išlaidos ir dabar padengiamos parapijiečių aukomis. Priedui nustatytas mokyklinis mokestis — $5.00 mėnesiui iš kiekvieno mokinio.

Tokiomis lėšomis neįmanoma išmokėti skolas ir samdyti apmokamus mokytojus. Čia mokytojaujantieji dirba, gaudami maistą, butą ir $25.00 mėnesiui algos. Šiuo metu vikariate dirba arti šimto mokytojų, gailestingųjų seselių, sekretorių, mokyklos sargų ir visa eilė "savanorių" kitiems darbams. Visi vienodai atlyginami. Be jų, taip pat, darbuojasi ir nemažas skaičius kunigų ir vienuolių. Vasaros metu atvyksta organizuotos gimnazistų grupės ir dovanai atlieka įvairius remonto darbus.

Per 20 tautybių atstovaujamos šių darbininkų tarpe. Jie atvykę iš tolimiausių Kanados kampų. Kai kurie net iš užjūrių. Daugumas išbūna metus. Yra pasiliekančių dvejiems metams ir ilgiau.

Šiuo metu vikariatas išlaiko keturiolika mokyklų šiose vietovėse: Dawson Creek, Prince George, Prince Rupert, Terrace, Kitimat, Fort St. James ir kit. Administracinis branduolys įsitvirtinęs Prince George. Čia, be gimnazijos, įsteigta ir Prince George Kolegija, kur išeinamas dviejų metų universiteto kursas humanitariniuose moksluose.

Kolegija buvo įsteigta 1962 metais ir taip pat yra aprūpinta savanoriais lektoriais. Čia dirba ir du lietuviai. Dr. Vycinas (?) yra filosofijos skyriaus dekanas. Hamiltonietis K. Prialgauskas, miręs šių metų sausio mėnesį, dėstė vokiečių kalbą.

Vyskupas O'Grady, pilna dinamikos ir neišsemiamų jėgų asmenybė, pradėjo šį milžinišką projektą 1956 metais. Jis kreipėsi į nuotykingos dvasios jaunimą, prašydamas pagalbos. Pirmutiniai savanoriai atsiliepė iš Airijos ir čia atvykę dirbo tikrai pijonieriškose aplinkybėse. Dabar vyskupas O'Grady kasmet keliauja skersai ir išilgai Kanadą, jieškodamas naujų pagelbininkų. Kasmet vis daugiau jaunimo teigiamai atsiliepia į jo prašymą.

Dawson Creek, kur aš šiais metais mokytojauju, turime pradinę mokyklą ir gimnaziją po tuo pačiu stogu. Daugumas mokinių gyvena mieste. Kaikurie mokykliniais autobusais atvyksta iš artimų ūkių. Didesnė pusė Dawson Creek gyventojų čia įsikūrę laikinai. Jie kompanijų atsiųsti kelerių metų laikotarpiui. Tautybių yra įvairių. Nemažas skaičius vokiečių, olandų, prancūzų. Gyventojų skaičius viršija 13 tūkstančių.

Mieste indėnų skaičius nuostabiai mažas. Daugumas jų gyvena užmiestyje, skurdžiose apleistose lūšnelėse. Jie be galo apatiški. Baltieji juose visiškai išnaikino bet kokį savimi pasitikėjimą, pasididžiavimą, ko jiems anksčiau tikrai netrūko.

Mano klasėje yra tik viena gryno kraujo indėnė mokinė. Ji labai nedrasi, retai prakalba ir taria su žymiu akcentu. Teko aplankyti jos namus užmiestyje. Tėvai visiškai anglų kalbos nepramokę. Abu dirba. Motina neperseniausiai nusilaužus kojį ir mažai gali pajudėti. Purvas neišpasakytas. Bet jie neatrodo nelaimingi — gal net ir patenkinti savo aplinkybėmis. Šešiolikos metų berniukas sėdi namie diena iš dienos. Jis nei nesimoko, nei nedirba, ir tai jam visiškai normalu. Jie gyvena iš pašalpos. Tokioj atmosferoj paviešėjus, klausi cevęs, kur būtų galima pradėti, kad bent kiek jiems atvertum akis į kitokį gyveimą.

Kunigas Laurence Turgeon Notre Dame parapijoj jau penki metai eina klebono ir mokyklos administratoriaus pareigas. Kai jo mažytė medinė bažnytėlė pasidarė perkimšta, jis nutarė pastatyti didžiulę salę. Ta salė naudojama kaip bažnyčia, gimnastikos salė ir nuomojama įvairiems parengimams. Parapija dar tebepaskendusi skolose (apie $300.000), kurios mažėja vėžlio tempu. Mat, iš 600 parapijos šeimų vos 200 reguliarūs aukotojai.

Be klebono, drabuojasi dar du kunigai. Vienam pavestos 8 apylinkės misijos. Jis jas turi aprūpinti sekmadieninėmis mišiomis ir sakramentais. Trečiasis kunigas dėsto gimnazijoje matematiką ir fiziką, o vakarais atlieka įvairius kitus kapeliono darbus.

---

vės ir laisvės. Tačiau tai nereiškia, kad mes turime palikti vaikus be priežiūros. Atvirkščiai, mes turime visą laiką su jais bendrauti, jiems vadovauti. Svarbu ne vaiką valdyti, bet akylai sekti jo sielos apraiškas ir domėtis tuo, kuo vaikas domisi. Neblaškykime vaiko dėmesio, nurodinėdami kur žiūrėti ir ką stebėti. Leiskime vaikams patiems pasirinkti stebėjimo objektus ir leiskime stebėti ir apžiūrinėti daiktą tol, kol vaikui patinka. Nepertraukime vaiko stebėjimo klausimais, nurodinėjimais, pamokymais. Taip darydami, mes nepadedame vaiko inteligencijai plėtotis, bet kliudome ir blaškome jo dėmesį. Tad būkime kantrūs, laukdami vaiko reakcijos. Jeigu vaikas ko nors paklaus, atsakykime trumpai ir aiškiai, o jeigu neklaus, tai dėl to nesijaudinkime.

Pvz., vaikas, pamatęs ant žiedo bitutę, gali paklausti: koks čia vabalas? Atsakymas galėtų būti toks: čia ne vabalas, bet vabzdys. Jo vardas — bitė. Jeigu vaikas, gavęs tokį atsakymą, daugiau neklaus, tai ir nereikia plačiau aiškinti. Reiškia, kad jo protas tuo tarpu pasisotino. Tuo atveju, jei vaikas paklaustų, o kas yra vabzdys, tai vėl duokime trumpą trumpiausią atsakymą: vabaliukai, musės, uodai, žiogai ir kt. yra vadinami bendru vardu — vabzdžiais. Santūriai ir tiksliai atsakinėdami į vaiko klausimus, greit įsitikinsime, kaip sparčiai plėtojasi jo inteligencija ir logiškumas, kaip pastovūs yra jo dėmesys ir susikaupimas.

Visu kruopštumu naudokime gamta vaikų auklėjimui, nes ji yra stipriausias žmogaus auklėjimo veiksnys. Kruopščiausias auklėjimas be šio veiksnio bus sausas, vienpusiškas, nemaloniai dirbtinis.

J.E. vysk. Pr. Brazys, MIC, ir kun. Alb. Spurgis, MIC, koncelebruoja Šv. Jono Kr. bažnyčioje, Toronte, Kanadoje. Nuotrauka S. Dabkaus

ONA MIKULSKIENĖ,
"ČIURLIONIO" ANSAMBLIO KANKLIŲ ORKESTRO VADOVĖ, ŠIEMET ŠVENČIA DRAUGE SU ANSAMBLIU LIETUVIŠKOS DAINOS IR NENUILSTAMO DARBO 25 METŲ SIDABRINĮ JUBILĖJŲ.

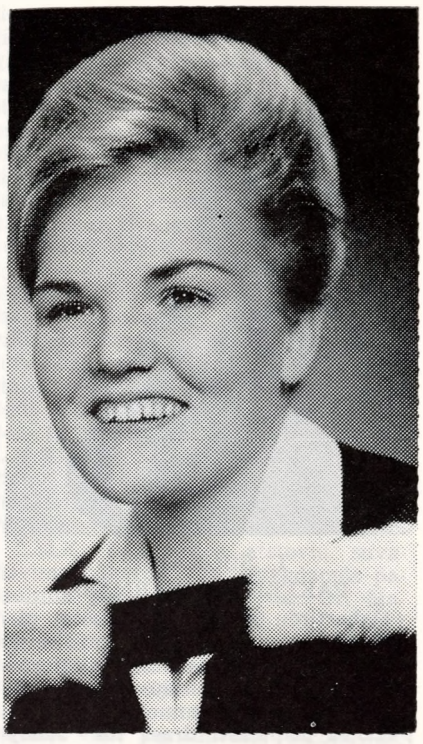

Giedrė Rinkūnaitė šiemet baigė Toronto universitete istorijos skyrių B.A. laipsniu. Žada studijas tęsti toliau. Giedrė nuo pat vaikystės aktyviai dalyvauja lietuviškoje ir organizacinėje jaunimo veikloje. Šių metų Kanados Liet. Bendruomenės Krašto Tarybos rinkimuose išrinkta į krašto tarybą ir valdybą.

Visi mokytojai, išskyrus vienuoles, gyvena mokyklos patalpose. Kiekvienas laisvas kampas paverstas gyvenamais kambariais. Aš gyvenu atremontuotoj prausykloj, kur prausimuisi patogumų tikrai netrūksta. Kadangi vidutinė žiemos temperatūra yra tarp 0° ir 35° F žemiau nulio, mokykloje gyventi yra didelis patogumas. Kartas nuo karto atšyla, nes čia siekia šilti vėjai nuo Ramiojo vandenyno, indėnų praminti "Chinook". Tada kaip pavasaris, ir šitokia pakaita gali tęstis porą dienų ar net kelias savaites.

Savaime aišku, kad kūrimasis beveik iš nieko ir skolų gausumas reikalauja daug taupumo ir pasišventimo iš personalo pusės. Maistą visiems bendrai gamina virėja, kuri samdoma tik 5 dienas savaitėje. Likusias dvi dienas verda mokytojai ar net pats klebonas, kuris yra stebėtinai geras kulinaras. Jis yra nepaprastai draugiška ir nuotaikinga asmenybė, sugebąs palaikyti ir sunkiose sąlygose mokytojų tarpe šviesia nuotaiką.

Čia pat gyvena dvi gailestingosios seselės. Jos dirba vietinėje ligoninėje, bet savo algą paaukoja vyskupijos reikalams, sau pasilikdamos tik $25 mėnesiui.

Gyvenimas, tačiau, čia labai skiriasi nuo to, ką aš įsivaizdavau prieš atvykdama. Vaizduotėje jis buvo daug paprastesnis, pionieriškesnis. Nesitikėjau daug moderniškų patogumų. Pati mokykla daug didesnė ir geriau aprūpinta, negu tikėjausi. Bet, nors aplinkybės neatitinka mano vaizduotės, kasdieninių bėdų netrūksta.

Be akademinės programos, yra organizuojami ir kitoki užsiėmimai mokiniams. Vakarais jie čia renkasi sportui. Ruošiami gimnazijos šokiai, jaunimo choro repeticijos ir mokykliniai pasirodymai. Tiek mokiniai, tiek tėvai patenkinti, kad mokykla jiems ne tik mokslo, bet ir pramogų centras.

Klausiau kleboną, ar jis mato pozityvių rezultatų po penkerių metų darbo tokiose kebliose aplinkybėse. Jo atsakymas teigiamas. Jo nuomone, ši mokykla labiau įprasmina gyvenimo tikslą ir ugdo jaunime krikščioniškas pažiūras, kurias išlaikyti šiame materialistiškame pasaulyje yra nemažas uždavinys.

Mokyklos tikslas mokinius lavinti ne vienapusiškai. Stengiamasi apimti visas sritis — dvasinę, protinę ir fizinę.

Mokykloje vaikas praleidžia didžiausią dalį įspūdingiausiu savo metų. Taigi mokykla su šeimos pagalba, gali turėti didžiausią pozityvią įtaką ir duoti kryptį jo ateities pasaulėžiūrai.

Mokyt. Dalia Treigytė studijavo Toronto ir Quebeco universitetuose psichologiją, istoriją ir prancūzų kalbą. Toronte baigė Teachers College; mokytojauja straipsnyje aprašytoje katalikiškoje mokykloje, Britų Kolumbijoje.

I. SUOKAITĖ PAKELIUI Į PARNASĄ

Dabartiniu metu, kada nuolat platėjančios ir įvairėjančios profesinės galimybės pramonės srity viliote vilioja ne vien jaunuolius, bet vis didesniu mastu ir jaunuoles, tenka su pagarba pripažinti drąsą tos "atžalyno" dalies, kuri duoda pirmenybę vidiniam balsui — savo polinkiams į studijų šakas, ekonominiu požiūriu kažin ko nežadančios, kaip humanitarinius mokslus, meną, muziką ir k. Prie tų drąsiųjų priklauso Ingryda Suokaitė, tvirtai pasiryžusi ieškoti savo kelio dailiojo meno kūryboje.

Dar palyginti trumpoj I. Suokaitės biografijoje didelę vietą užima Vasario 16 gimnazija Huettenfelde: ten ji mokėsi 1954 - 1962 m. ir baigė 8 klases. Meno talentui tiek išryškėjus, jog nebeliko abejonių dėl studijų objekto, Ingryda atsižadėjo brandos atestato ir atsisveikino su Rennhofo pilaite ir ją užpildžiusiu lietuviško jaunimo klegesiu, kad kuo greičiau galėtų pasibelsti į Stuttgarto Plastikos Meno Akademijos duris. Bet jų ilgai ji nevarstė, perėjo į Laisvąją Meno Mokyklą, kurios vedėjo prof. G. Neisserio įtaka labiau nei kitų akademijos profesorių atitiko jaunos menininkės polėkius. Tad G. Neisseriui vadovaujant, nuo 1962 m. rudens iki 1964 m. pavasario Ingryda intensyviai padirbėjo kompozicijoj, paišyboj, tapyboj, litografijoj ir spalvotoj monotipijoj, rodydama ypatingą pomėgį gamtovaizdžių ir natiurmortų motyvams. Jų apipavidalinime kaip tik ir ėmė reikštis, anot jos mokytojo liudijimo, originalus, tvirtas pojūtis harmoningiems spalvų deriniams.

Studentų dauguma paprastai pradeda ir užbaigia studijas viename ir tame pačiame mieste. Likusią mažumą sudaro tie, kurie studijų metu pakeičia mokymosi aplinką. Tokiu būdu, jie pamato naujų miestų, kitų mokslo židinių, susipažįsta su žymesniais mokytojais, ir tas teigiamai atsveria jų išorinį nepastovumą. I. Suokaitė taip pat nepasiliko Stuttgarte, bet 1964 m. vasarą patraukė Miunchenan, kurio meninės tradicijos žinomos visoj Vokietijoj. Sėkmingai išlaikiusi stojamuosius, t.y. atrankos egzaminus į Bavarijos Plastikos Meno Akademiją, I. Suokaitė tapo prof. Ernst Geitlingerio mokine. Nuo to laiko jai atsivėrė plačios galimybės brandinti talentus ir už garsios akademijos sienų.

Menininkas nekuria sau, o visuomenei, kurią jis pasiekia per parodas Šiuo keliu prisistato visuomenei ir I. Suokaitė. Debiutavo ji Stuttgarte kartu su trimis studijų draugais. Į 1963 m. Baltų Draugijos surengtą lietuvių grafikos parodą Braunschweigo mieste buvo priimti ir du I. Suokaitės darbai, kurie senosios rotušės patalpose rikiavosi šalia V. K. Jonyno, A. Liutkaus ir A. Vesčiūno. Pernai jos paveikslų buvo galima užtikti Stuttgarte įvykusiame Vokietijos Katalikų suvažiavime, latvių - lietuvių meno parodoje. Ir paskutinį kartą I. Suokaitė pasirodė su J. Jurkonyte PLB Miuncheno apylinkės surengtoje parodoje, Vasario 16 minėjimo rėmuose. Minėjimo dalyviai matė Susitikimo Namuose 16 I. Suokaitės darbų: 4 litografijos, 2 monotipijos ir 10 aliejaus. Pastarųjų persvara išduoda, jog 1942 m. lapkričio 21 d. Tiuringijos mieste, Saalfelde, gimusi menininkė labiausiai linksta į aliejinę tapybą. O iš meno srovių artimiausias jos širdžiai abstraktusis menas.

J. Medušauskas

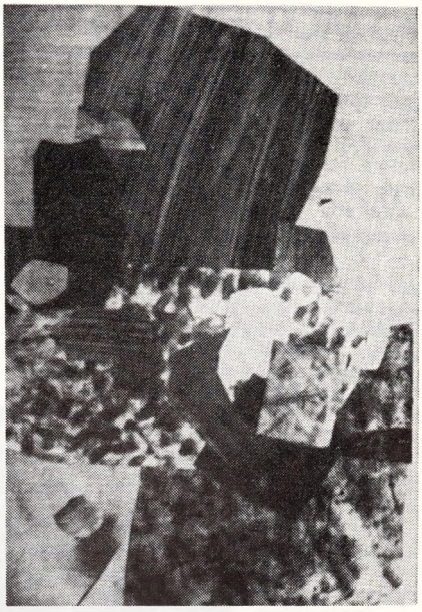

I. Suokaitė Nature morte (koliažas)

L. Bieliukienė, sekmingai dirbdama organizacinį ir reprezentacinį darbą, yra žinoma ne tik savųjų, bet ir svetimtaučių tarpe. Priklausydama G.F.W.C. tarybai, ji dažnai lankosi įvairiose pasaulio šalyse. Laisvai naudodama septynias kalbas, L. Bieliukienė turi daug pažinčių augštuose sluogsniuose, kur ji neužmiršta ir Lietuvos reikalą priminti.

Dail. A. Vitkauskaitės-Merker kūriniai buvo išstatyti Group Show, New Yorke. Parodą rengė Modern Artists Guild, kurios nare yra dailininkė.

B. Šlepetytė - Venskuvienė balandžio 26-30 d. Paryžiuje dalyvavo Pasaulio Katalikių Moterų Organizacijų Unijos (UMOFC) Tarptautinio Biuro ir Komisijų posėdžiuose, atstovaudama PLKOS ir visų pavergtų tautų katalikes moteris. Balandžio 21-23 d. B. Venskuvienė, pakviesta V. Vokietijos Katalikių Moterų Sąjungos (Der Katholische Deutshe Frauenbund) Centro Valdybos, dalyvavo Vokietijos katalikių kongrese Aachen'e.

LIETUVIŲ MOTERŲ KLUBŲ SIEKIMAI LIETUVOS LAISVINIMO DARBE

Z. JUŠKEVIČIENĖ

Lietuvė moteris amžiais ėjo ir eina tautinės ištikimybės ir didžiųjų žmoniškumo principų keliu. Laikas keičia visą, kas yra apčiuopiama, kas matuojama, tik žmogiška prigimtis ir didieji principai yra pastovios vertybės. Šią gyvenimo tiesą suprato ir išjautė lietuvė moteris jau amžių glūdumoje ir atitinkamai rikiavo savo dvasinį gyvenimą. Tai liudija ir garbinga Lietuvos praeities istorija. Lietuvė moteris žino, kad tik laisva, nepriklausoma tauta sudarys jai sąlygas pilnumoje atsiskleisti, pilnai išsakyti save, atitinkamai jos turimiems prigimties polekiams, kad ji, būdama tik laisvos tautos dukra, turės pilnutines sąlygas susitikti su pasaulio moterimis, kaip lygus su lygiu, ir su jomis pasidalinti medžiaginėmis gėrybėmis ir kultūriniais laimėjimais.

Lietuvės moterys, dar gyvendamos Vokietijoje, suėjo į kontaktą su tautinio ir politinio likimo draugėmis latvėmis ir estėmis. 1947 m. kovo mėn. 8 d. Esslingen'e, Vokietijoje jos įkūrė Pabaltijo Moterų Tarybą, kurios tikslas yra skleisti Pabaltijo tautų išlaisvinimo idėjas. Tautinei - lietuviškai veiklai vystyti buvo įkurta L. Moterų Klubų Atstovybė, su padaliniais klubais įvairiose valstybėse, kurių tikslas yra kuo plačiausia populiarinti laisvos Lietuvos įdėją. L.M. Klubų Atstovybė yra narys pasaulinio masto moterų organizacijos General Federation of Womens Clubs. Ši organizacija turi vienuolika milijonų narių, 160 klubų ir veikia 53-jose valstybėse. L.M.K. Federacija yra narys dar ir šių pasaulinio masto ir reikšmės organizacijų, kaip Women ir Exil, Women For Freedom, Pabaltijo Moterų Tarybos, kurią sudaro kiekvienos šių tri-

jų tautų po aštuonias atstoves; pirmininkė renkama kas metai, tautiniu pagrindu.

Lietuvių Moterų Klubų Federacijos atstovių suvažiavimas įvyko š.m. gegužės 1-2 dienomis New Yorke puošniame "Waldorf Astoria" viešbutyje. Suvažiavimas buvo padalintas į tris pagrindines dalis — tris oficialius posėdžius: du darbo ir vieną iškilmingą - banketą, kurio metu buvo suruošta ir koncertinė dalis.

Suvažiavimas aptarė svarbiuosius organizacinius reikalus. Peržiūrėjo įstatus ir padarė mažus, bet būtinus pakeitimus. Įnešė pataisą į patį organizacijos pavadinimą: žodį "Atstovybė" pakeitė į "Federaciją". "Federacija", juridiniu požiūriu, suteikia tautinę apsaugą organizacijai ir jos klubams plačiame pasaulyje. L.M.K. Federacijai priklauso padaliniai-klubai veikią: Australijoje, Anglijoje, Pietų Amerikoje, Prancūzijoje, Vokietijoje, veik visuose laisvos Vokietijos didmiesčiuose: Hamburge, Frankfurte, Miunchene ir kitur. Š. Amerikoje: Los Angeles, Detroite, Čikagoje, Waterbury, New Yorke, Kanadoje (viso veikia 16 klubų). Suvažiavime išrinkta ir nauji organizacijos valdomieji organai. Kas ypatingai svarbu: lietuvės moterys, esančios šiapus geležinės uždangos, organizuotai pademonstravo pasauliui savo nuveiktus darbus, viltis ir pastangas Lietuvai laisvinti. Suvažiavimas surašė rezoliucijas ir pasiuntė visą eilę sveikinimų: Amerikos prezidentui Johnsonui, užgyrė jo griežtą laikyseną prieš komunizmą, Vietname, kur drauge priminė ir Lietuvos laisvės reikalą. Jungtnėms Tautoms — čia keltas Lietuvos dekolonizavimo reikalas. Pasiųsta sveikinimas ir Europos Federaliniam Seimui Strasburge, šiuo sveikinimu lietuvės moterys, esančios šiapus geležinės uždangos, organizuotai įnešė bent moralinį įnašą į istorinį Europos federacijos kūrimo vyksmą. L.M.K. federacijos atstovių suvažiavimą tenka skaityti prasmingu ir reikšmingu įvykiu mūsų išveijos gyvenime.

LKMF atstovių suvažiavimo darbo prezidiumas: i k. į deinę: Z. Jukevičienė — vicepirm., O. Tonkūnienė — sekretorė, O. Saulaitienė — — pirm., I. Banaitienė — sekr., I. Končienė—sekr.

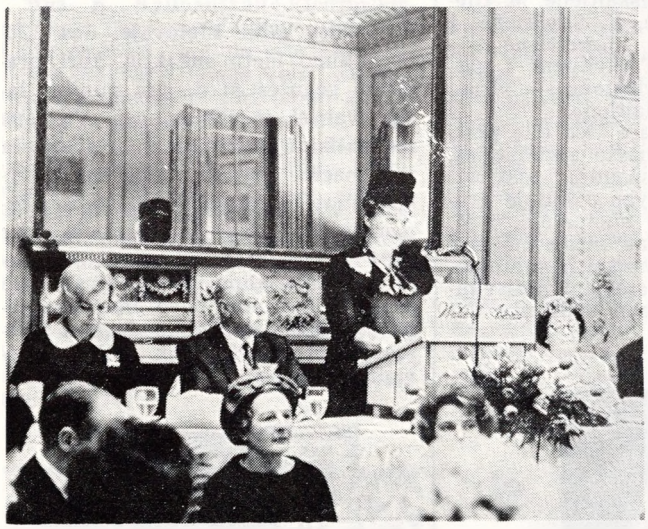

Banketo metu kalba LMKF valdybos pirm. L. Bieliukienė.

Mažųjų kanklininkių ansamblis su vadove p. Dzikiene ir viešniomis dr. M. M. Preminget ir H. Hosebroock.

L.M.K. federacijos atstovių suvažiavimą pagerbė, į jį atvykdamos pasaulinio garso moterys, tai: Dr. Marion Preminger, M. D. Albert Schweitzer sekretorė ri Mrs. H. Hasebrook, pirmininkė pasaulinės apimties organizacijos General Federation of Womens Clubs. Jos abi buvo ne vien suvažiavimo stebėtojos, jos įnešė ir savo kultūrinius įnašus ir tuo suvažiaimą praplėtė, praturtino.

Pirmąjį suvažiavimo ir darbo posėdį atidarė L.M.K.F. valdybos pirmininkė L. Bieliukienė. Ji tarė trumpą, bet šiltą ir prasmingą žodį. Į darbo prezidiumą buvo pakviestos: Pirmininkės — O. Saulaitienė ir Z. Juškevičienė; sekretorės — I. Banaitienė, I. Končienė, O. Tonkūnienė. Į rezoliucijų komisiją: V. Jonuškaitė - Leskaitienė, M. Ulėnienė, G. Diržienė. Mandatų komisija: Madeikienė, B. Oniūnienė, M. Virbickienė.

Posėdį - banketą atidarė ir jį pravedė L. Bieliukienė. Invokaciją perskaitė D. Mackevičiūtė iš Klevelando. Ji skaitė Sibiro lietuvaičių parašytą maldą. Suvažiavimo dalyviai-vės maldą išklaue su didžia pagarba kenčiančiai ir kovojančiai lietuvių tautai. Mrs. H. Hasebrook sugiedojo Amerikos Himną ir pasakė gana ilgą kalbą. Tenka pastebėti, kad yra pirmas kartas kada šios pasaulinės organizacijos pirmininkė atvyko į savo nario — organizacijos suvažiavimą. Šios organizacijos prezidentės dalyvavimą suvažiavime tenka mums priimti, kaip išskirtiną dėmesį mums, esančioms už savo tėvynės ribos ir kovojančioms už jos laisvę. Bankete - posėdyje svečius sveikino ir klubų atstoves pristatė L.M.K.F. valdybos pirmininkė L. Bieliukienė. Suvažiavime buvo atstovauti visi L.M. klubai, vieni raštu, kiti asmeniškai. Kiekvienai klubo atstovei buvo duota trys minutės laiko pranešti apie savo klubo veiklą. Čikagos klubo veiklą pristatė, padarė pranešimą M. Kriaučiūnienė. Ypatingai turtingą nuveiktais darbais pranešimą raštu prisiuntė Vokietijoje veikią klubai. Visų klubų veikla pagrįsta daugiausia politine veikla, nors nevengiama kultūrinės veiklos ir šalpos darbo.

Iš Kanados Pabaltijo Moterų Tary-

bos ir L.M.K.F. klubų vardu sveikino E. Jurkuvienė - Jurkienė, viena šios organizacijos steigėjų ir dabartinė garbės narė. Ji, pasveikinusi suvažiavimą, kreipėsi į garbingąsias viešnias: dr. M. M. Preminger ir Mrs. H. Hasebroock, prašė pastangų Lietuvai laisvinti iš Sovietų Rusijos okupacijos.

Suvažiavimą sveikino: gener. Lietuvos konsulas V. Stašinskas, Lietuvos laisvės komiteto pirmininkas V. Sidzikauskas ir dr. Marion Preminger. Ji drauge trumpai papasakojo apie dr. Albert Schweitzer'į ir jo 90-tąjį gimtadienį, kurį jis neseniai atšventė Afrikos džiunglėse. Ji pati yra neseniai grįžusi iš Afrikos, kur dirbo 10 metų kaip daktaro sekretorė. Kiti sveikintojai buvo: Moterų Vienybės pirmininkė Kulbokienė, ukrainietė — Dushnyk, estė — Jurma, Pabaltijo Moterų Tarybos šiemetinė p i r m i n i n k ė — Helga Ozovins, L. Bendruomenės ir teisininkų vardu — Šlepetys. V. Jonuškaitė - Leskaitienė perskaitė suvažiavimo rezoliucijas su visu dvasios įsijautimu.

Iškilmingam posėdžiui-banketui priklausė ir koncertinė dalis, kurią išpildė mažųjų kanklininkių ansamblis, vadovaujamas ponios Dzikienės. Ansamblio dalyvės — programos išpildytojos susilaukė malonaus garbingųjų suvažiavimo viešnių dėmesio.

Iškilmingas posėdis - banketas baigtas Tautos himnu. Visa programa, išskyrus Lietuvos himną, vyko anglų kalba, nes norėta pagerbti svečius ir juos supažindinti su mūsų organizacine veikla. Šiam posėdžiui sekretoriavo M. Ulėnienė ir O. Vytuvienė.

Antrojo posėdžio pirmininke buvo O. Saulaitienė, vicepirm. — Z. Juškevičienė, sekretorėmis — I. Banaitienė ir O. Tonkūnienė. L.M.K.F. valdybos pranešimą padarė pirmininkė L. Bieliukienė. Ji pareiškė, kad valdyba tampriai bendrauja su VLIKo pirmininku V. Sidzikausku, L. Diplomatijos šefu St. Lozoraičiu, Lietuvos Atstovybėmis ir L. Bendruomenės Taryba. Trumpai, vaizdžiai papasakojo ir apie savo reprezentacines keliones po pasaulį, kaip G.F.W. Clubs Tarybos narė. Ji lankėsi: Libanone, Graikijoje, Philipinuose, Puerto Rico ir kitur. Visuose šiuose kraštuose įsigijo draugų,, palankumo Lietuvai ir Lietuvos laisvės reikalui. Pastebėjo, jog yra garbė ir tautinė nauda priklausyti šiai pasaulinei organizacijai — jos atstovams tiesiami "raudoni kilimai"... Tik nusiskundė, kad esą trūksta tautinių suvenyrų, prašė klubų atstovių pagalbos: tautinių lėlių, medžio drožinių, ypač gintaro dirbinių. (Ar negalėtų ateiti į pagalbą ir nagingieji mūsų skautai, kurie tiek daug gražių darbelių padaro ir išstato Kaziuko Mugėse? Tai, iš tikrųjų, būtų jaunimo gražus prisidėjimas prie tautinės reprezentacijos).

Posėdyje padarė pranešimą ir Pabaltijo Moterų Tarybos pernykštė pirmininkė G. Žilionienė, pabrėždama, jog šiose pareigose ji užmezgė ryšius su visa eile žymių asmenų ir pareiškė protestus dėl klaidingų atsiliepimų apie Lietuvą. Finansų reikalą pristatė dr. M. Kregždienė. Pasirodo, kad didžiausios išlaidos padarytos atstovių siuntimui į kasmetinį G.F.W.C. suvažiavimą. Sekančiais metais ši organizacja švęs demantinę sukaktį ir suvažiavimą turės Čikagoje. L. Bieliukienė kvietė čikagiškes L.M.K.F. nares apie šį suvažiavimą pagalvoti iš anksto.

Pravesti rinkimai į L. M. K. Federacijos valdomuosius organus, į valdybą išrinktos: L. Bieliukienė, V. Čečetienė, I. Banaitienė, M. Kregždienė, A. Kazickienė, V. Leskaitienė, M. Ulėnienė, G. Žilionienė, V. Šileikienė. Į revizijos komisiją: Keraitienė — pirm., Kraunienė, Tautvilienė; į garbės teismą: B. Novickienė — pirm., Krivickienė, O. Saulaitienė.

Suvažiavimas padarė visą eilę prasmingų nutarimų, surašė rezoliucijas, kurios paskelbtos spaudoje atskirai. Pats suvažiavimas vyko pakilioje dvasioje ir darbingoje nuotaikoje. L.M.K. Federacijai priklausančios moterys yra pasiryžusios vieningai ir sujungtomis jėgomis veikti, siekiant išlaisvinimo Lietuvai ir visam Pabaltijui.

Sol. Bičkienė ir pianistė D. Skrinskaitė koncertuoja ateitininkų suvažiavimo metu Toronte.

Žemaitės kūryba pasaulyje. Jos kūriniai yra išversti į įvairias kalbas. Pirmiausia 1903 m. pasirodė vertimai lenkų kalboje, vėliau latviškai. 1947 metais išėjo leidiniai rusų, sekančiais metais bulgarų ir čekoslovakų kalbomis. Net kinų kalboje yra išleista leidinys "Lietuvių apsakymai". Žemaitės vardą, kaip rašytojos, yra stengiamasi išaugštinti ir įtvirtinti pasaulinės literatūros istorijoje.

Žemaitę mini Lietuvoje. Jos 120-tų gimimo metų sukaktis, kuri prasidėjo gegužės 31 d., yra minima labai įvairiai ir iškilmingai. Vilniaus respublikinėje bibliotekoje atidaryta informacinė paroda. Minėjimai įvyko visuose didesniuose miestuose. Žemaitijoje, Džiuginėnų kaime, kur 1864-1865 m. Žemaitė gyveno, atidaryta memorialinė lenta. Įvairiuose dramos teatruose buvo inscenizuojami jos kūriniai. Kauno dramos teatras pastatė K. Inčiūros veikalą "Žemaitė".

Moterys knygų iliustratorės. Lietuvoje išleidžiamų kišeninio formato knygelių iliustratorių tarpe matome ir pasižymėjusių moterų kaip A. Mokūnaitę — puikią liaudies pasakų iliustratorę, L. Paškauskaitę, D. Tarabildienę ir kitas.

Keramikė E. Ličkutė

Studijoje darbo metu.

Muz. K. Kalinauskaitė-Fledžinskienė yra išgarsėjusi smuikininkė ir Lietuvos valst. styginio kvarteto narė. Ji yra baigusi Vilniaus Valst. Konservatoriją smuiko ir fortepiono klases. Pasirinko smuikininkės karjerą. Kvartete dalyvauja nuo 1946 m., taip pat yra konservatorijos dėstytoja. Lietuvos valst. styginis kvartetas yra pasiekęs augšto muzikinio lygio. Praėjusiais metais Belgijoje kamerinės muzikos konkurse Lietuvos kvartetui buvo pripažinta pirmoji vieta.

Ieva Simonaitytė šiuo metu gyvena Vilniuje. Rašytoja baigė rašyti trečią autobiografinės trilogijos dalį "Žingsniai pirmyn".

Dail. E. Ličkutė žinoma Lietuvos keramikė. Jos darbai pasižymi originaliomis spalvomis ir formomis. Sekdama senas liaudies tradicijas ir pritaikydama moderniame apipavidalinime, dailininkė-keramikė yra vertinama ne tik savo krašte, bet ir užsienyje. Jos darbų yra apstu įvairiose parodose Europoje ir užjūryje. Keramikos menas Lietuvoje yra smarkiai propaguojamas ne tik interjero dekoravime, apsčiai užtinkama dekoratyvinių vazų kiemuose, aikštėse ir kitur. Pasižymėjusių dailininkų-keramikų tarpe sutinkama ir daugiau moterų, kaip dail. G. Jokštaitė, J. Vyšniauskienė, N. Geigelaitė ir kitos.

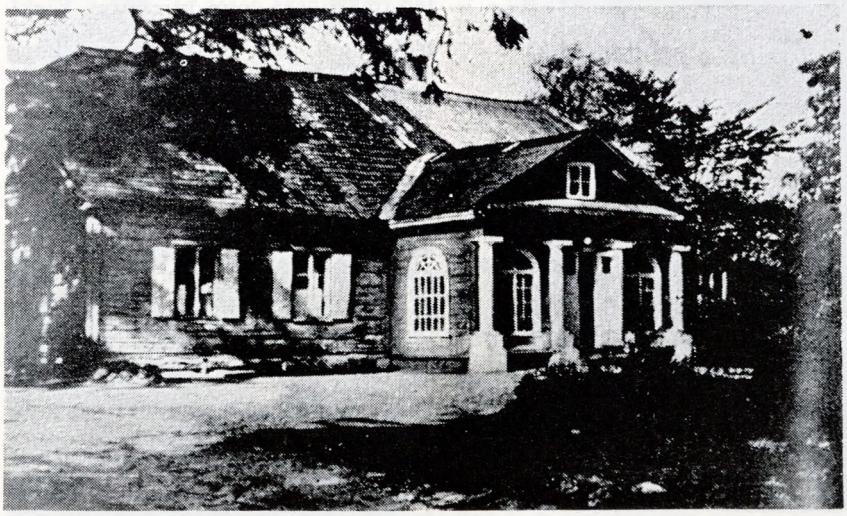

Džiugėnų dvaras, kuriame gyveno Žemaitė.

Akt. Monika Mironaitė atšventė 60 metų amžiaus sukaktį. Savo karjerą pradėjo Kauno ir tęsė Vilniaus dramos teatruose. Pasižymėjo sukurtais personažais Vyšnių sode, Topaze, Viltyje, o ypač Ibseno — Noroje. M. Mironaitė yra viena iš pirmaujančių lietuvių moterų aktorių. Dabar dirba meninio žodžio sekcijoje ir dažnai pasirodo televizijoje.

Lietuviški kilimai susilaukia vis daugiau dėmesio ir už Lietuvos ribų. Surengtoje parodoje Trakų muziejuje, kur eksponatus pateikė Lentvario kilimų fabrikas, atsilankė daug ekskursijų iš kaimyninių valstybių.

S. Balaišytė pasižymėjusi sportininkė, Sovietų Sąjungos stalo teniso čempijonė, jeigu antrą kartą gauna aukso medalį. Taip pat anksčiau motina B. Balaišienė. Matomai šeima pasižymi nepaprastais gabumais stalo tenisui, nes du aukso medalius turi ir pusseserė N. Ramanauskaitė-Kurdzikauskienė.

Tautiniais motyvais papuoštas kambarys.

KILIMAI, JŲ RŪŠYS IR PRIEŽIŪRA

Kilimai užima svarbią vietą namų dekoravime. Jie duoda butui šilumos, prabangos jausmą, nuslopina triukšmą ir savo spalvingumu gali praturtinti visą dekoravimo schemą.

Spėjama, kad kilimų audimo menas buvo žinomas artimuose Rytuose jau V - VI a. Vadinami tiesiamieji orientiniai kilimai jau nuo kryžiaus karų XI a. importuojami iš Rytų Europon. Kiekvienas kraštas turi savitą kilimų ornamentikos stilių ir atskirą vystymosi istoriją. Lietuviški kilimai minimi XVII amžiuje ir labiausiai buvo paplitę M. Lietuvoje ir žemaičiuose. Senieji žemaičiuose audžiamieji rištiniai ilgo siūlo kilimėliai panašūs į skandinaviškus. Nepriklausomos Lietuvos laikais buvo stengiamasi atgaivinti kilimų audimo meną. Tremtyje dail. A. Tamošaitienė sėkmingai tęsia pradėtą darbą, sukurdama visą eilę paveikslinių, raštinių kilimų.

Kilimų gamybos technika šiuo metu taip įvairi ir sudėtinga, kad eiliniam pirkėjui dažnai kyla abejonių. Orientiniai kilimai, be abejo, yra geriausi savo kokybe. Tikrasis orientinis kilimas yra pagamintas iš avių, ožkų ar kupranugarių vilnų rištine technika. Jų abstraktiška ornamentika tinka kiekvienai dekoravimo schemai. Persiški kilimai pasižymi įvairumu, yra minkštų harmoningų spalvų. Indiški kilimai daugiausiai turi naturališkus gėlių, lapų, gyvulių raštus ir būna ryškesni. Turkiški kilimai turi smulkius, detaliai išbaigtus raštus. Skandinaviški stambių originalių raštų kilimai daugiau riboti skandinaviško stiliaus buto apstatymui. Šiuo metu papuliarūs "kudloti", laisvai sunerti kilimai, patrauklūs savo išvaizda, bet dėl ilgo ir reto siulo nepraktiški ir greitai susidėvi.

Kilimo kokybė nustatoma pagal vilnos "fibre" kiekį, kokybę ir tankumą. Vilnoniai kilimai yra patvariausi ir lengvai išvalomi. Be vilnonių rinkoje yra visa eilė sintetinių medžiagų, kurių geriausiais laikomi Acrylic (Acrilan, Orlon, Dolan, Verel) gaminiai. Iš sintetinių kilimų pažymėtinas ir nylon. Blizgą nylon siūlai reiškia geresnę kokybę ir ne taip veliasi. Sintetinio Ryon (viscose) kilimai yra pigūs, greitai tepasi, nors yra gana patvarūs. Bendrai sintetiniuose kilimuose bet kokios dėmės yra daug ryškiau matomos. Bovelniniai (cotton) kilimai yra laisvo, palaido audimo, yra plaunami, bet patartini tiesti tik mažai vaikščiojamose vietose. Gero kilimo išvirkščioji pusė turi būti tanki ir padengia "lastex" medžiag, kuri taip pat neleidžia kilimui slidinėti ir apsaugo nuo kandžių.

"Broadloom" nepasako kilimo kokybės, bet reiškia, kad kilimas austas ant plataus pagrindo. Vardai "Wilton", "Axminster" nurodo audimo metodą, kuris gali būti naudojamas geros ir prastos kokybės kilimams.

Jei perkame patikimoje vietoje, kaina geras būdas nustatyti kilimo vertei. Gyvenamam kambariui, laiptams patartina geresnės rūšies ($12 yardas ir daugiau) kilimas, miegamuose galima naudoti ir pigesnį. Metų bėgyje geras, brangesnis kilimas išeis pigiau, nes prastas laikys žymiai trumpiau.

Kilimai yra stambus investavimas, tad reikalingas geros priežiūros. Kiekvienas kilimas reikalingas apatinio patiesalo (pad), kuris padaro kilimą minkštesniu, storesniu ir žymiai prailgina jo amžių. Guminiai, koriuoti patiesalai geriausi. Felto patiesalai surenka dulkes, išsitampo ir byra.

Dažnas valymas su dulkių siurbliu niekuomet nepakenks kilimui. Pakliuvę į kilimo vidų smėlis ir dulkės sudilina siūlus. Kiekvienas kilimas reikalingas valyti bent kartą savaitėje, braukiant penkis kartus, kad pasiekti vidun pakliuvusias dulkes. Kiekvienas kilimas kartą metuose turi būti pagrindinai išvalytas profesinių valytojų arba namie. Namų valymas yra komplikuotas ir yra galimybė, kad liks valymui naudojamų miltelių ir skysčių, kas pagreitina tepimasi.

Kiekviena šviežia dėmė turi būti tuoj išvalyta, net jei turime svečių. Užsisenėję dėmės, ypatingai skysčiai su cukrumi, vėliau patampa neišvalomos.

Paruošė A. Šarūnienė

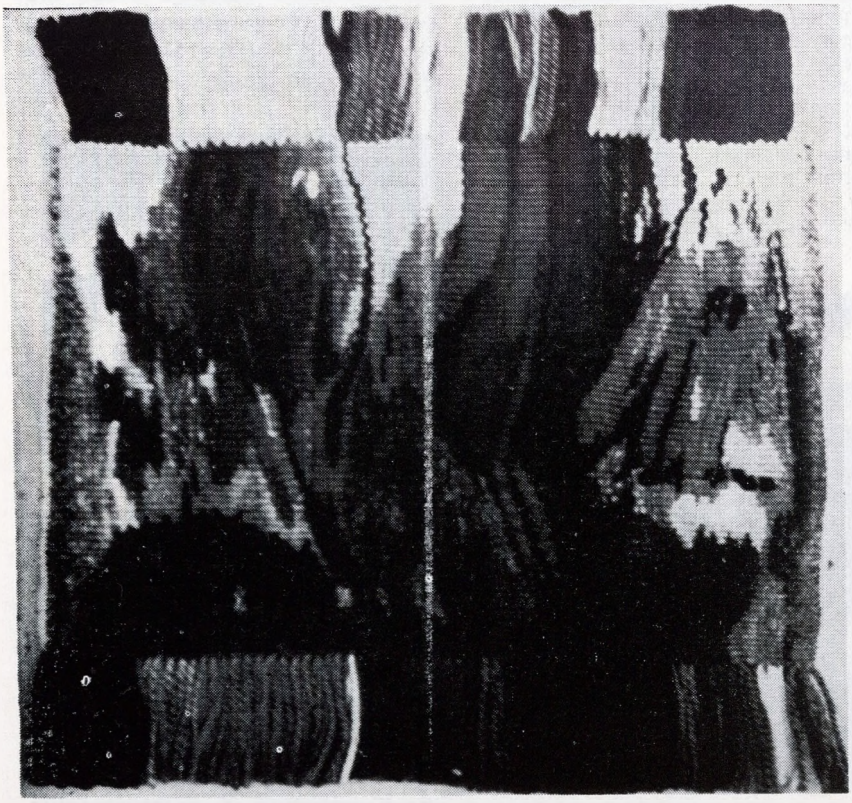

A. TAMOŠAITIENĖ ANKSTYVI DAIGAI (gobelenas)

• Madų ir grožio pasaulis

Veda IRENA KAIRIENĖ

Lietpalčiai ir kailis

Seniau moterys slėpdavo savo kailinius nuo lietaus spintoje, bet paskutinėje lietpalčių parodoje, Montrealyje, kailis buvo "drabstomas", kur tik pakliuvo. Be abejo, tie lietpaltiniai kailiai buvo tik gera pliušinė imitacija. Iš jų buvo pasiūtos apikaklės, rankogaliai, muftos ir kepurės. Patys lietpalčiai, arba tikriau tariant tarpsezoniniai apsiaustai pasiūti iš poplino, aksomo, pikuotos medžiagos ir vilnos. Kai kurie apsiaustai buvo ištisai "kailiniai" arba pliušiniai, labai primeną 20 metais dėvėtus rakūnų kailius, tik ne tokie sunkūs ir pūkuoti. Keli juodo aksomo ilgi apsiaustai turėjo balto kailio apsiuvimus. Šalia "kailinių" lietpalčių madose pasirodė visa eilė plastikos gaminių. Jie imitavo gyvatės ir krokodilo odas.

Plastikinės skrybėlės jaunuolėms

Viso pasaulio skrybėlių gamintojai susirūpino, kaip prisikalbinti šių dienų aktyvų jaunimą dėvėti skrybėles. Paryžiuje studijavęs skrybėlių gaminimo meną anglas Graham Smith tikisi jau radęs šiai problemai sprendimą — jis pradėjo gaminti skrybėles iš plastikos.

Pasikvietęs į pagalbą madų kūrėją Lanvin Castillo, Smith jau patiekė pirmąją savo plastikinių skrybėlių kolekciją. Ją sudarė ištaigingai atrodančios baretės ir plačiabrylės, Sombrero tipo, blizgančios, juodos ir baltos plastikos skrybėlės. Jo skrybėlių kainos tik šiek tiek augštesnės už vienkartinį plaukų sušukavimą, bet yra žymiai patvaresnės. Viena jo prancūziško stiliaus baretė buvo pa-

siūta iš baltų ir juodų gabalų, o kita — visai juoda, priminė akademinę keturkampę kepurę. Bet labiausiai panaudojamas modelis buvo didžiūliais bryliais juoda skrybėlė, papuošta kaspinu ir tinkanti lygiai apsisaugoti nuo lietaus, lygiai dalyvauti vestuvių priėmime.

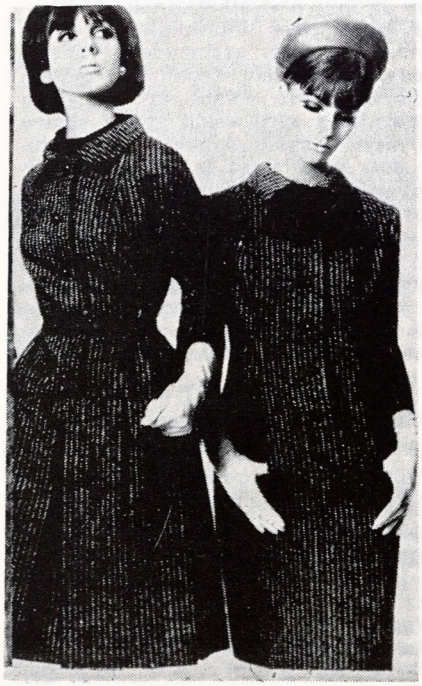

Rudens mados

Amerikos madų kūrėjai pranašauja rudeniui elegantiškus miesčioniškus rūbus. Neseniai vykusioje New Yorko parodoje parodyti modeliai buvo nepaprastai rūpestingai pasiūti ir išmodeliuoti. Kiekviena siūlė atrodė užsiūta su didžiausiu atydumu.

Pūkuotos **mohair** medžiagos, spalvotos storos kojinės, dideliais langais sunki vilna ir daugumas ilgų batų jau praeities mada. Jų vietą užėmė tikrai moteriškos medžiagos: aksomas, vilnonis krepas eilutėmis, lygi plona vilna apsiaustams, mažos apsiaustų apikaklės ir siauros rankovės. Rudens rūbai bus gaminami elegantiški ir ne per platūs, dažnai pabrėžią liekną moters figūrą.

Eilučių švarkai pusiau palaidi, šiek tiek atstojančiom nuo kaklo apikaklėm, nuolaidžiais pečiais ir siaurom rankovėm. Sijonai nei siauri nei platūs; daugelis iš gabalų, kiti paraukti. Kaikurie sijonai buvo augščiau kelių, bet labiau konservatyvūs: madų kūrėjai paliko sijonus ilgesnius — per pusę kelio girnelės.

Megztos medžiagos, vilnonis krepas, gabardinas, švelnios **tweed** medžiagos — šio rudens mada. Spalvos — prieskonių: cinamono, paprikos, garstyčių, sagos, čili ir t.t.

Daugelis suknelių buvo pasiūta su nugarėlėmis (yokes), parauktų, kirptų iš ištrižos medžiagos ir švelniai drapiruotų.

Ponia Copeland, žymi New Yorko madų kūrėja, išeiginiam apsirengimui parodė šviesų, beveik baltą, aksominį žakietą, raudoną palaidinę ir juodos vilnos krepo sijoną. Taip pat ji savo eilutes ir net juodą, kuklią suknelę papuošė kailiu.

Vera Maxwell vienintelė pasiliko prie praeitų metų mados — sunkesnių škotiško **Harris tweed** eilučių. Jos spalvos — rudos, žemės, molio ir raudonų pipirų atspalviai.

Tiffeau parodė savo originalų stilių — augštas vėžlio apikakles (Turtle neck). Vėžlio apikaklės užbaigė apsiaustus, sukneles ir eilučių palaidines. Labai praktiška mada rudeniui ir žiemos šalčiams.

Praktiškas patarimas

Viena praktiška namų šeimininkė atsiuntė moterims tokį patarimą: "Jei jūs turit skirtingos spalvos atskirų porų dar dėvimų kojinių, galite lengvai visų kojinių spalvą suvienodinti. Reikia tik jas sudėti į puodą ir mažam kieky vandens palengva pavirinti 15 minučių. To to leisti atvėsti ir išskalavus padžiauti".

GROŽIO PASLAPTYS AMŽIŲ BĖGYJE

Grožio paslaptys amžių bėgyje

Prieš penkis tūstančius metų tarp Tikgro ir Eufrato upių egzistavusio Sumerijos krašto moterys naudojo stebėtinai panašias grožio priemones, kaip ir šiandien. Jų kapų iškasenose randamos antakiams pešioti žnypliukės ir ružui uždėti lopetėlės.

Senovės Egipto moterys labai gausiai naudojo įvairiausias kosmetikos rūšis. Jos dažydavo antakių vokus žaliai, pabrėždavo akis juodai ir pešdavo antakius, kad sudarytų gražesnę formą. Savo kosmetikos priemones laikydavo skyriais sudalytose dėžutėse, kur buvo sudedami atskirai plaukų sagtukai, šepečiai, alkūnių pagalvėlės, tepalai ir kvepalai.

Romos imperijos laikai pasižymėjo savo prabanga. Niekad moterys tiek nekreipė dėmesio į grožį ir kosmetiką. Nerono žmona Popeja turėjo šimtą vergų, kurie rūpinosi jos tualetais, šukuosena ir veido priežiūra. Ji visada keliaudavo, lydima 500 asilių, kurių piene ji kasdien maudydavosi. Poetas Juvenalis taip išsireiškė savo išsirinktai damai: "Tavo žavumas sudėtas į šimtą skirtingų puodelių, ir tavo veidas neina su tavim drauge miegot . . ."

Net ir viduramžiuose grožio kultas nesumažėjo, tik šiek tiek supaprastėjo. Damos, dėl kurių kovojo galantiški riteriai, nenaudojo veidui ryškių spalvų, bet jos buvo smarkiai pudruotos, kad sudarytų trapią porceleninę išvaizdą.

Aštuonioliktam šimtmety ponios atrodė kaip paveikslai, kirptais plaukais, padengtais pudra. Jų veidai buvo taip išdažyti, kad jos vengdavo sėsti prie atviros ugnies, kad nepasileistų dažai. Perukai kartais būdavo trijų pėdų aukštumo, sudaryti iš didžiulių kuokščių plaukų, pritepti pomados ir papuošti jardų jardais kaspinų. Tokie "meno kūriniai" galėjo būt šukuojami ir plaunami tik kartą per du mėnesius. Nakties metu juos uždengdavo maišeliais, ir kilniosios ponios miegodavo sėdėdamos.

Retkarčiais kosmetikos naudojimą būdavo bandoma uždrausti. 1770 metais Kvekerių Pensilvanijoje galiojo įstatymas, leidžiąs vyrams anuliuoti vedybas, jei jie pagaudavo savo žmonas, naudojančias bet kurias kosmetikos priemones.

Devynioliktame šimtmety grožio šaltiniu tapo daržovės. Odos priežiūrai buvo pradėta naudoti agurkų pienas, krienų košė, vynuogių sunka ir svogūnų kremas. Kai kurias priemones galima būtų patiekt vietoj deserto: apelsinų žiedų vanduo, rožių pienas, žemuogių ir medaus kremas.

Matriarchaliniais karalienės Viktorijos valdymo metais kosmetikos naudojimas sumažėjo, nes pati karalienė šitoms tuštybėms nepritarė. Moterys plodavo delnais sau veidus, kramtydavo lūpas arba pabarstydavo pipirais, kad paraustų . . .

MIRĖ DIDELĖ "GROŽIO FABRIKANTĖ"

Prieš porą mėnesių New Yorke mirė Helena Rubinstein, gimusi Lenkijoj (Krokuvoj), emigravusi į Australiją, vėliau į Angliją ir pagaliau į Ameriką. Jos turtas siekia apie 100 milijonų dolerių, o jos vardas plačiai žinomas viso pasaulio elegantiškoms moterims. Savo kosmetikos karalienės "karūną" pradėjo kukliu (iš vandens lelijų pagamintu) tepalu veido odai sušvelninti. Tą tepalą ji gavo iš motinos, būdama jauna medicinos studente Melbourno universitete. To tepalo (kremo) gamintojas buvo Rubinsteinų šeimos gydytojas.

Savo draugių studenčių prašoma, Helena Rubinstein išrašė dėžė "stebuklingo" tepalo ir momentaliai ji išpardavė, nes pasirodė tikrai efektyvus. Pasiskolinus pinigų, atidarė kosmetikos parduotuvę, kurioj prekiavo daugiausia iš Krokuvos išrašomu kremu, bet kremo siuntimas iš Krokuvos pasirodė brangus, tad Helena pagalvojo, kad bus pelningiau parsigabenti į Australiją patį to kremo išradėją. Sumanymas liko realizuotas. Iš pradžiu maža gamykla greit buvo praplėsta, nes jos gaminio pareikalavimas buvo didelis ir jos savininkei per pirmuosius metus davė pusantro milijono dolerių gryno pelno.

1908 metais Helena persikėlė į Londoną (Anglijoj), išnuomojo buvusio premjero rūmus ir juose įsteigė pirmuosius Anglijoj "grožio" (beauty) namus. Šiuo metu Helenos Rubinstein firmoje dirba 30.000 darbininkų; tos firmos skyriai randasi bemaž visose pasaulio sostinėse. Jos automatizuoti fabrikai veikia Amerikoje, Australijoje, Pietų Afrikoje, Prancūzijoje, Anglijoj, Šveicarijoje, Italijoje, išleidžia į rinką per 450 įvairių rūšių kosmetikos gaminių, parduodamų per 100 pasaulio kraštų. Tuo būdu Helena Rubinstein tapo "kosmetinės imperijos" karaliene. Ji mirė 94 savo amžiaus metais, iki pat mirties dirbdama savo koncerno centriniame štabe New York'e, taigi iš ten vadovaudavo "imperijai".

Praeitais metais ji davė interview vienam spaudos atstovui, kuriam pasakė, kad ji savo energiją ir sveikatą semianti iš kasdieninės gimnastikos ir ilgų pasivaikščiojimų. Didžiausia kosmetikos fabrikantė savo gaminiais bemaž nesinaudojo, apsiribodama plonučiu tepalo ir pudros sluogsniu ant veido; tą žurnalistą stebindama savo veido gražia spalva ir mažu raukšlių kiekiu. "Grožis turi būti sukeliamas ir palaikomas išorinėmis premonėmis. Grožis — tai darbas. Moteris turi taip prižiūrėti savo odą, kad ji gražiausiai atrodytų ryte, jai gulint lovoj, be dažų uždėjimo. Žinoma, tam reikalinga stipri valia, bet be to nėra pasisekimo jokioj gyvenimo srity", dažnai sakydavo Helena Rubinstein.

Gyvais pinigais ji paliko vieną milijoną dolerių, kuriuos savo testamentu paskirstė įvairiems asmenims ir institucijoms, pradendant $500 ir baigiant $250.000. Savo sūnui iš pirmos santuokos Roy V. Titus užrašė pensija iki gyvos galvos po $40.000 metams. Jos sūnus vadovauja Helenos Rubinstein firmos kontrolės tarnybai. Jos firmos turtas yra specialios fundacijos priežiūroje.

J. Gs.

• Šeimininkių kampelis

Veda A. RUSINIENĖ

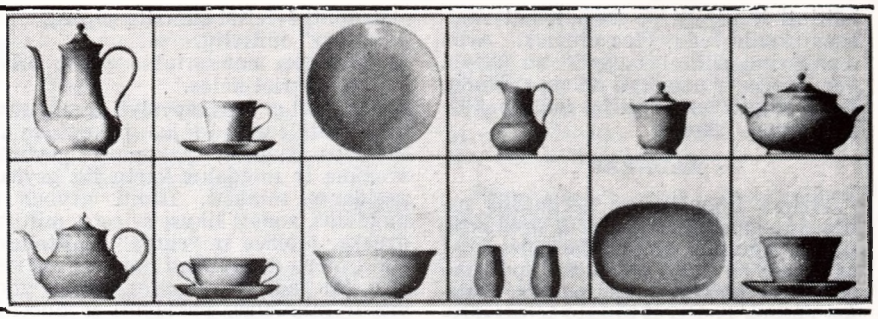

Viščiukas su vynu

2½—3 svarų viščiukas,
1 šaukštas miltų,
½ puoduko miltų,
3 šaukštai rudo cukraus,
1 šaukštukas druskos,
2 dėžutės (8-oz.) dydžio pamidorų soso (tomato souce)
⅛ šaukštuko maltų pipirų, alyvos (apie 2 šaukštus),
1 dėžutė grybų (nusunktų)
½ lauro lapo.
½ puoduko raudono vyno.

Supjaustyti viščiuką porcijomis, nusausinti. Sumaišyti miltus, druską ir pipirus ir juose pavolioti mėąs. Apkepinti alyvoj iki pagels visos porcijų pusės.

1 šaukštą miltų sumaišyti su rudu cukrum, įmaišyti pamidorų sosą, sudėti grybus, vyną ir lauro lapelį.

Viščiuką sudėti į kepimui indą ir vyno mišinį supilti į keptuvę. Pakaitinti maišant ir uždengus kepti vidutiniškam karšty 350F iki mėsa bus minkšta — apie valandą laiko. Kepant palaistyti mėsą pora artų. Jei padažas perdaug sutirštės, galima praskiesti (4 porcijos).

Viščiuko arba kalakutienos mišrainė

2½ puoduko pjaustyto virto ar kepto viščiuko arba kalakuto,
2 šaukštukai svogūnų sunkos,
1¼ puoduko pjaustyto saliero,
1 puodukas šviežių mandarinų skiltelių arba nusunktų iš dėžutės,
¾ puoduko žalių vynuogių (be grūdelių)
⅓ puoduko apkepintų migdolų (perpjautų pusiau) arba pakepintų "cashews" riešutų,
"salad dressing", druskos ir pipirų pagal skonį, salotos lapų.

Supjaustyti paukštieną nemažais gabaiukais. Aplaistyti su svogūnų sunka ir padėti šaltai, iki paruošit kitus probaliukais. Paskui sudėti salierą, vynuoges, mandarinus ir riešutus. Išmaišyti su "salad dressing", kad mėsa būtų drėgna. Patiekti gerai atšaldytą, sudedant į atskirus salotos lapus. Bus 5 porcijos.

Apkepinti "Tuna" sumuštiniai

7 uncijų dėžutė "tuna",
¼ puoduko kapoto agurko,
¼ puoduko saliero,
¼ puoduko pjaustytų kimštų "olives",
⅓ puoduko majonezo,
10½ uncijų dėžutė grybų sriubos,
½ puoduko vyno (dry shery) 4 riekutės duonos (baltos)
1 puodukas sutarkuoto "Cheddar" sūrio, paprikos.

Nusunkti "tuna" žuvį ir susmulkinti su šakute. Pridėti kapotą agurką, salierą, "olives", majonezą ir gerai išmaišyti. Atskirai dvigubame puode sumaišyti grybų sriubą (kondensuotą) su vynu ir virti. Pridėti tarkuotą sūrį ir virti, iki sūris išsileis. Tuo tarpu pakepinti duonos vieną pusę. Ant neapkepintos pusės uždėti žuvies mišinį. Sudėti duonos riekutes į kepimui indą. Užpilti ant visko sūrio ir grybų sriubos padažą ir apkepinti viršų (broil), iki padažas pradės burbuliuoti. Pabarstyti viršų paprika ir patiekti į stalą. (4 porcijos).

Raudono kopūsto ir krienų mišrainė

¼ raudono kopūsto galvelės,
½ puoduko karšto "cidar" acto,
1 šaukštukas kmynų,
2 šaukštai valgomos alyvos,
1 šaukštas cukraus,
½ skiltelės česnako,
1 šaukštukas druskos,
3 šaukštai sutaisytų krienų.

Perpjauti ¼ kopūsto dar į 4 dalis ir įmesti į "blenderį". Užpilti 2 puodukus šalto vandens ir sukti, iki kopūstas bus sukapotas. Išpilti kopūstą ir nukošti. Likusius visus priedus sudėti į "blenderį" ir vėl sukti, iki gražiai viskas susimaišys. Užpilti ant kopūsto, išmaišyti, sudėti į užsukumą bonkutę ir padėti šaltai. Reikia, kad pastovėtų maždaug 24 valandas prieš valgant. Labai tinka prie šalto ar karšto jautienos kepsnio ir prie kumpio.

Orange flambe:

Nusunkti iš vienos dėžutės mandarinus, užpilti ¼ puoduko marmelado ir vieną puoduką Cointreau. Viską pa-

Tortas papuoštas šviežiomis braškėmis.

kaitinti ir užpilti po truputį ant vanilijos skonio ledų. (Ice creme). Arba mandarinų skilteles užpilti su Triple Sec likeriu ir palaikyti keletą valandų. Po to užpilti ant vanilijos ledų, bus labai įdomus skonis.

PADAŽAI

Virimo žinovai savo geriausius patiekalus gamina iš tų pačių produktų, kaip ir mes, tik jie paprasčiausią kokį patiekalą paverčia delikatesu, pritaikę tam tikrą labai tinkamą padažą. Padažus galima išvirti iš anksto ir užšaldyti. Reikalui esant, sutaupysime laiką, nebereikės padažo virti, tik pašildyti ir užpilti ant mėsos ar žuvies. Šaldyti padažai gerai išsilaikys 2-3 mėnesius tikrame "freezer'y" arba atskirai uždaromoje šaldytuvo dalyje. Paprastame šaldytuvo šaldymo skyriuje išsilaikys 2—3 savaites. Prieš užšaldant, padažus reikia atvėsinti ir galima supilti į plastikinius arba stiklinius indelius, užklijuoti raštelį, pažymint datą ir padažo rūšį.

Pagrindinis Bechamel viščiuko padažas.

3 puodukai namuose virto viščiuko bulijono (arba pirkto kvadratukas)
3 puodukai pieno,
½ puoduko viščiuko taukų, sviesto ar margarino.
¼ puoduko kapoto svogūno,
⅔ puoduko miltų,
1-2 šaukštukai druskos,
¼ šaukštuko pipirų, žiupsnelis "mace" arba muškato riešuto (malto),
2 kiaušinių tryniai,
¼ puoduko kondensuoto pieno arba grietinėlės.

Užkaitinti pieną ir bulijoną dvigubame puode. Keptuvėlėje pakepinti svogūnus su viščiuko taukais iki pagels, nuimti nuo karščio ir įdėti miltų. Gerai išmaišyti miltus ir svogūnus, supilti į bulijoną ir pieną. Pavirti iki truputį sutirštės. Pridėti prieskonius. Atskirai išplakti kiaušinių trynius kartu su kondensuotu pienu. Įdėti kelis šaukštus karšto padažo, kartu išplakti. Supilti viską į verdamą padažą ir pavirti maišant 2—3 minutes. Paragauti, ar netrūksta druskos. Bus 7 puodukai padažo. Iš to paties galima dar pagaminti ir žuvies padažą, tik vietoj viščiuko bulijono vartoti žuvies bulijoną.

Kmynų ir sūrio padažas

1 dėžutė (10-oz) kondensuotos sūrio sriubos,
½ puoduko rūgščios grietinės,
1 šaukštukas kmynų (caraway) sėklų,
¾ šaukštuko "angostura aromatic bitters" (galima ir nedėti).

Išpilti iš dėžutės kondensuotą sriubą į puodą, sudėti likusius priedus, išmaišyti ir užvirinti. Bus apie 1¾ puoduko padažo. Šis padažas tinka ant keptų bulvių, virtų morkų, ašparagų arba brakolių.

Grybų ir migdolų padažas

Labai tinka prie viščiuko mėsos arba baltos žuvies.
½ svaro grybų (šampijonų),
⅓ puoduko sviesto arba margarino,
2 šaukštukai tarkuoto svogūno,
3 šaukštai nuluptų supjaustytų migdolų,
¼ puoduko miltų,
½ šaukštuko druskos,
truputį šviežiai sumaltų pipirų,
"curry" miltelių,
1½ puoduko nenugriebto pieno arba stalo grietinėlės.

Nuplauti grybus, apvalyti ir supjaustyti skiltelėmis. Įdėjus į keptuvę 2 šaukštus sviesto, pakepinti grybus, svogūną ir migdolus kartu iki grybai pasidarys minkšti. Išimti grybus ir migdolus, sudėti likusį sviestą, miltus, druską, pipirus ir "curry" miltelius. Įpilti pieną ir pavirinti ant lengvos ugnies, iki padažas sutirštės. Sudėti grybus ir migdolus, pakepinti ir duoti į stalą. Bus apie 2½ puod. padažo.

Krienų padažas

Šis padažas labiausiai tinka prie vėžių (crabmeat) ir prie kitokių žuvų.
6 šaukštai sviesto,
1 šaukštas kapotų žalių svogūnėlių (shallots)
3 šaukštai miltų,
3 šaukštai balto vyno,
2 puodukai žuvies bulijono,
¾ puoduko grietinėlės,
½ citrinos sunka, druskos ir pipirų pagal skonį,
1 šaukštas krienų, nusunktų.

Ištirpinti sviestą ir jame pakepinti svogūnėlius, kol suminkštės ir tik truputį pagels. Įdėti miltus ir išmaišyti; supilti vyną, žuvies bulijoną ir grietinę. Pavirinti ant lengvos ugnies maišant iki sutirštės, apie 5 min. Tuomet supilti citrinos sunką, druską ir pipirus, ant galo įdėti nusunktus krienus ir duoti karštą. Bus užtektinai aštuonioms porcijoms.

Padažas Louis

Šis padažas tinkamas duoti su vėžiais "shrimps" ir kitais jūros gyvūnais.
¼ puoduko tiršto "salad dressing",
¼ puoduko "chilli sauce",
¼ puoduko "French dressing".
1 šaukštukas "angostura aromatic bitters".
1 šaukštukas sutaisytų krienų.

Visus produktus labai gerai sumaišyti ir atšaldyti, bus apie ½ puoduko.

Padažas šviežių daržovių salotoms

1 šaukštukas druskos,
1 šaukštukas baltų pipirų,
1 šaukštukas garstyčių miltelių,
1 šaukštas tarkuoto svogūno,
1 skiltelė česnako, perpjauta pusiau,
½ puoduko (tarragon-flavored) balto acto,
¾ puoduko "grapefruit" sunkos,
1½ puoduko salotų alyvos arba šviesios "alive oil".

Į kietai užsukamą bonkutę įpilti druską, pipirus, garstyčias. Išmaišyti, pridėti svogūną ir česnaką, tuomet actą ir "grapefruit" sunką. Užsukti ir gerai paplakti. Įpilti alyvą ir vėl papurtyti gerai, iki viskas išsimaišys. Prieš pilant ant daržovių, išimti česnaką ir dar suplakti.

Rūgščios grietinės padažas

2 kietai virtų kiaušinių tryniai,
1 puodukas rūgščios grietinės,
1 šaukštukas citrinos sunkos,
½ šaukštuko cukraus,
druskos ir pipirų po truputį.

Perspausti trynius per sietelį į grietinę, iplakti likusius priedus, bus 1¼ puoduko.

Rusiškas padažas salotoms

1 puodukas salotoms alyvos,
½ puoduko "ketchup",
⅓ puoduko acto,
2 šaukštai cukraus, ž
1 šaukštukas druskos,
½ šaukštuko tarkuoto svogūno,

Viską gerai išplakti. Bus ¾ puoduko.

Prancūziškas padažas salotoms (French dressing)

1 puodukas "olive" arba "salad" alyvos,
¼ puoduko acto,
½ šaukštuko druskos,
keletas "cayene" grūdelių,
¼ šaukštelio baltų pipirų,
2 šaukštai kapotų petražolių.

Viską gerai išmaišyti ir pilti ant šviežių daržovių salotų. Šį padažą dar galima paįvairinti ir gausis skirtingas padažas.

"Anchovy": pridėkite 2 šaukštus anchovy paste" arba sutrintų "anchovis" ir 1 šaukštą "pearl" svogūnėlių.

Chiffonade: pridėkite po 1 šaukštą kapotų burokėlių, kapotų "chives" (žalių smulkių svogūnėlių) ri kapotų kietai virtų kriaušių.

Caper: pridėkite ⅓ puoduko sutrintų "capers".

Varškės: pridėkite 3 šaukštus varškės ir 1 šaukštą kapotų svogūnėlių.

Česnako: įtrinkite salotų indą su sutrintu česnaku.

Roquefort: pridėti ⅓ puoduko minkšto "Roquefort" sūrio, išsukto su 2 šaukštais "french-dressing".

Pamidorų: pridėkite 1 puodelį pamidorų sunkos, ½ skiltelės česnako (tarkuoto) ir 1 šaukštą cukraus.

Pikantiškas pamidorų padažas

1½ puoduko smulkiai kapotų svogūnų
3 šaukštai alyvos,
2 skiltelės česnako,
1(14 oz.) dėžutė pamidorų pastos (paste)
2 (28-oz.) dėžutės pamidorų nusunktų,
2 šaukštukai druskas,
1 šaukštas cukraus,
3 puodukai vandens,
2 kvadratukai bulijono,
1 šaukštukas oregano,
¼ šaukštuko "thyme" ir sweet basil".
2 kvepiančio pipiro grūdeliai,
2—3 raudonojo pipiro ankštys, (chillies)
1 lauro lapas,
8 kartieji pipirai, surišti į maišiuką, kad paskui galima būtų išimti.

Pakepinti svogūną su alyva, iki svogūnai lengvai pagels. Sudėti viską kartu į puodą su likusiais produktais ir virti uždengtą ant lengvos ugnies 1-1¼ valandos, kartkartėmis pamaišant. Dar pavirinti nudengtą apie 15 min. Išimti prieskonių maišelį, atvėsinti ir supylus užšaldyti. Bus 8 puodukai.

Šis padažas tinka užpilti ant "pizza" pajų, makaronų su mėsos galkutėmis (spaghetti).

• Laiškai

APIE MENĄ IR SKONĮ

Perskaičius straipsnį "Kalbelės" (til. "Moters" žurnale š.m. 2 nr. laiškų skyriuje), norėtųsi pareikšti porą minčių. Minėtame straipsnyje nusiskundžiama, kad menininkai nekuria pagal pirkėjų norus. Kyla klausimas, kur yra lygybė ir laisvė? Jei ponas X pirkdamas paveikslą gali laisvai pasirinkti patinkamą, tai kodėl menininkas negali turėti kūrybinės laisvės ir piešti, bei tapyti taip, kaip ir kas jam patinka. Ar visi dailininkai turi rikiuoti savo kūrybą pagal poną X? Gal ponai Y ir Z turi visai kitą meno supratimą ir skonį. Respektuokime ne tik savo, bet ir kitų žmonių laisvą apsisprendimą, bei galvojimą, nes sukurti meno kūrinį yra didesnis įvykis, negu jį nupirkti.

Menas nestovi vietoje, bet eina kartu su gyvenimu. Todėl nenorėkime, kad ir mūsų menininkai užsiiminėtų pakrypusių svirtelių ir berželių tematika.

Vieni mėgsta 15 amž. meną, kiti — 20 amž., tai yra kiekvieno meno mėgėjo ar kolekcionieriaus individualus reikalas, bei apsisprendimas.

Kaip menininkas menininkui nelygus, taip "modernistas" — "modernistui", realistas — realistui. Pagaliau yra ir visokios rūšies meno kritikų. Betgi geras meno žinovas ir kritikas visada atskirs "pelenus nuo grudų", nežiūrint kokios krypties "modernios" ar realios meno kūrinys bebūtų.

Taigi nepasitikėkime perdaug tik akimi ir skoniu, bet lavinkime juos ir tobulėkime, kad įstengtume dalykus vertinti pagrįstai.

Skaitytoja

Ačiū už vaikų eilėraštukus bei daineles ir žaidimus, tilpusius "Moters" š. m. pirmajame numery. Mums, močiutėms, gera medžiaga mokyti savo anūkėlius lietuviškų dainelių, kurias buvom gerokai primiršusios iš anų mūsų jaunystės dienų. Gaila, kad nėra gaidų, kaip jos turi būt dainuojamos. Taip pat, puikus receptų skyrius, juomi dažnai pasinaudoju.

Su pagarba —

Jūsų **A. Velbasienė**

• Atsiųsta paminėti

Fundamental Child Psychology, antroji laida. Autorius Justinas Pikūnas, Ph. D. Išleido The Bruce Publishing Company, Milwaukee. 406 psl., kietais viršeliais. Kaina nepažymėta.

Gyvenimo Šaltiniai. Autorius kun. Stasys Žilys. Knygos leidėjai: kunigai — P. Dziegoraitis, F. Kireilis, J. Pakalniškis, V. Pikturna, V. Širka. Aplankas A. Kezio, SJ. 253 psl. Kaina $3.00.

Viščiukų ūkis, trijų veiksmų satyrinė komedija. Autorius Anatolijus Kairys. Premijuota Čikagos Scenos Darbuotojų Sąjungos. Išleido knygų leidykla TERRA, 3237 West 63rd Street, Chicago, Illinois, 60629. 91 psl. Kaina nepažymėta.

Žilam plaukui. Juozo Gutos eilėraščiai. Išleido 1965 m. Šaltinis, 21 The Oval, Hacney Rd., London, E. 2. Great Britain. 64 psl., kaina 6 šil. arba $1.00. Tai autoriaus, nuo seniau rašiusio Židinyje, Ateityje J. Vingio vardu, pirmasis poezijos rinkinys. Poetas nebejieško naujų kelių. Jo žodis, jo stilius ir mintis yra jis pats: jo asmuo klasiškai apsireiškia rimta, nors kai kur liūdnoka mintimi, mąsliu, įmantrumų nesivaikančiu žodžiu, gyvenimiškais, ir pačios žmogaus buities paimtais vaizdais.

LKDS Biuletenis nr. 2. Leidžia Centro Komitetas, 1224 E. 84th St., Cleveland, Ohio 44103. Spaudos ir Informacijos komisijos pirmininkas P. Balčiūnas.

Lietuviai Amerikos Vakaruose. Bendruomenės leidinys, redaguoja-redakcinio kolektyvo. Leidėjas A. Skirius. Adresas: 4366 Sunset Blvd., Los Angeles, Calif. 90029.

ELTOS Informacija, Nr. 23, 24, 25. Leidžia Litauischer Informationsdienst ELTA e.v. 7410 Reutlingen, Gratianus Str. 11, V. Vokietijoje.

Skautų Aidas, Nr. 6 — leidžia L.S.S. Tarybos Pirmija. Red. A. Saulaitis. Puikus iliustruotas žurnalas jaunimui. Adresas: Skautų Aidas, P.O. Box 222, Thompson, Conn., 06277, USA.

Knygų Lentyna Nr. 1 — Lietuvių Bibliografinės Tarnybos biuletenis. Leidžia JAV Liet. B-nės Kultūros Fondas. Adresas: Lithuanians Bibliographical Service, 1132 N. Walnut St., Danville, Ill. 61833, USA.

* * *

Garbės prenumeratos

D. Mitkienė, Los Angeles, Calif., O. Matulionienė, Plattsburg, N.Y.

Žurnalui aukojo

$23.77 — L.K. Moterų Draugijos Melbourne skyrius;

$20.00 — L.K. Moterų Draugijos Montrealio skyrius;

$3.00 — O. Matulionienė, Plattsburg, N.Y.;

$1.00 — A. Giedraitienė, Hamilton, Ont., E. Kardelienė, Montreal, Que., L. Kilikonienė, Elgin, Ill., M. Norkienė, Chicago, Ill., B. Petrauskienė, Philadelphia, Pa., H. Petronienė, Philadelphia, Pa., D. Petronienė, Dearborn, Mich., L. Raubienė, Grand Rapids, Ill., O. Staškevičienė, Port Colborne, Ont., B. Svilienė, Avon, Ill., P. Tamošiūnienė, Cicero, Ill., V. Valavičienė, Chicago, Ill., S. Zadurskienė, Langton, Ont.

* * *

Klaidos atitaisymas: 3 nr. 14 psl. eilėraštis "Tu sugrįžai" priskirtas Alfonsinai Storni, turi būti — Sara de Ibanez. Už klaidą atsiprašome.

"GIEDRA" SKELBIA ROMANO KONKURSĄ

Korporacija "Giedra" ir Vyresniosios Giedrininkės skelbia romano konkursą šiais nuostatais:

1. Premijuojamas tikrai literatūriškai vertingas kūrinys.
2. Premijos dydis — $1,000.00 (tūkstantis dolerių). Premija nedaloma.
3. Romano pagrindinė veikėja turi būti stipraus charakterio lietuvė moteris.
4. Kūrinys turi būti parašytas mašinėle, nemažesnis kaip 200 romaninio formato puslapių.
5. Kūrinys pasirašomas slapyvardžiu. Atskirame, uždarame voke turi būti pažymėta: a) tikroji pavardė ir vardas, b) adresas ir telefonas, c) kūrinio antraštė, d) autoriaus slapyvardis.
6. Kūrinius siųsti "Giedra" romano konkurso komisijai, 6621 So. Troy Ave., Chicago 60629, Ill., USA.
7. Kūriniai turi būti prisiųsti nevėliau kaip 1966 m. birželio 30 d. (pašto antspaudo data).
8. Konkurso komisiją sudaro: Kazys Bradūnas, Česlovas Grincevičius, Dalia Kučėnienė, Izabelė Motekaitienė, Juzė Vaičiūnienė.
9. Autorius, laimėjęs šio konkurso premiją, be papildomo honoraro pirmosios laidos teises perleidžia vyresniosioms gidrininkėms ir korporacijai "Giedra".
10. Rankraščiai, nelaimėję konkurso, grąžinami autoriams.